

2014 - 11 - 04
Dnr..... 1.6.1-9013/2014

Till berörd remissinstans

Angående remissen om Remiss av Promemorian Vissa skollagsfrågor - del 2

Detta gäller remissvar på ”Remiss av Promemorian Vissa skollagsfrågor - del 2”

Dnr: 001182/2014

Remisstiden sträcker sig till den 20 november 2014, vilket vi ber er respektera. Om det av några skäl inte är möjligt för er att inkomma med svar inom utsatt tid måste en kontakt tas med den för ärendet ansvariga personen på roteln.

Ansvarig handläggare/borgarrådssekreterare på Skolroteln är Karin Kolk, tfn 076-122 92 31.

Remissvar skickas till:

- Skolroteln i **digital form (word/excel)**. Ange KS:s diarienummer som namn på ärenderubrik. Ex: KS 314-331-2004
- KF/KS kansli i **pappersform**.

Bilägg **inte** remissunderlaget. Det finns redan diariefört i kommunstyrelsens diarium.

Häfta **inte** ihop handlingarna.

Adresserna är följande:

Rotelns e-post: Funktion SLK RIV-remissvar eller
RIV-remissvar@stockholm.se

KF/KS kansli, Stadshuset, 105 35 STOCKHOLM

Med vänliga hälsningar

Skolroteln

Remitteringsmapp

Ärende: Remiss av Promemorian Vissa skollagsfrågor - del 2

Inkom till KF/KS kansli den 4 september 2014

Behandling i övrigt:

För yttrande senast: 20 november 2014

Stadsdelsnämnderna	Facknämnderna	Övriga
	Utbildningsnämnden	Stadsledningskontoret

REGERINGSKANSLIET

Remiss

2014-09-02

U2014/5176/S

Utbildningsdepartementet

STOCKHOLMS STAD Kommunstyrelsen Registraturet	
Ink.	2014-09-04
Dnr.	001-1182/2014
Till:	RIU

Promemorian Vissa skollagsfrågor – del 2

Remissinstanser:

1. Riksdagens ombudsmän
2. Justitiekanslern
3. Kammarrätten i Sundsvall
4. Förvaltningsrätten i Linköping
5. Datainspektionen
6. Rikspolisstyrelsen
7. Socialstyrelsen
8. Barnombudsmannen
9. Myndigheten för delaktighet
10. Länsstyrelsen i Stockholms län
11. Statskontoret
12. Statens skolverk
13. Statens skolinspektion
14. Specialpedagogiska skolmyndigheten
15. Sameskolstyrelsen
16. Skolväsendets överklagandenämnd
17. Göteborgs universitet
18. Karlstads universitet
19. Högskolan i Halmstad
20. Stockholms universitet
21. Sametinget
22. Konkurrensverket
23. Regelrådet (N 2008:05)
24. Arbetsdomstolen
25. Diskrimineringsombudsmannen
26. Burlövs kommun
27. Eksjö kommun
28. Forshaga kommun
29. Göteborgs kommun
30. Hylte kommun
31. Härnösands kommun

32. Karlskrona kommun
33. Kiruna kommun
34. Knivsta kommun
35. Lessebo kommun
36. Lysekils kommun
37. Lunds kommun
38. Malmö kommun
39. Malå kommun
40. Mariestads kommun
41. Munkfors kommun
42. Nora kommun
43. Nordanstigs kommun
44. Nyköpings kommun
45. Stockholms kommun
46. Surahammars kommun
47. Ulricehamns kommun
48. Vansbro kommun
49. Värmdö kommun
50. Värnamo kommun
51. Västerviks kommun
52. Åre kommun
53. Ängelholms kommun
54. Öckerö kommun
55. Örkelljunga kommun
56. Södermanlands läns landsting
57. Sveriges Kommuner och Landsting
58. AcadeMedia
59. Jensen Education
60. Utvecklingspedagogik Sverige AB
61. Friskolornas riksförbund
62. Fria förskolors samverkansorganisation
63. Svenskt Näringsliv
64. Företagarna
65. Idéburna skolors riksförbund
66. Landsorganisationen i Sverige (LO)
67. Sveriges akademikers centralorganisation (SACO)
68. Tjänstemännens Centralorganisation (TCO)
69. Föreningen Sveriges skolchefer (FSS)
70. Sveriges Skolledarförbund
71. Lärarnas Riksförbund
72. Lärarförbundet
73. Kulturgruppen för resandefolket
74. Riksförbundet Romer i Europa
75. Svenska Jiddischförbundet
76. Svenska Tornedalingarnas Riksförbund
77. Sverigefinländarnas delegation
78. Sverigefinska riksförbundet
79. Sveriges Elevkårer

80. Sveriges elevråd (SVEA)
81. SACO Studentråd
82. LSU – Sveriges ungdomsorganisationer
83. Föräldraalliansen Sverige
84. Insamlingsstiftelsen Teach for Sweden
85. Handikappförbunden
86. Riksförbundet BRIS
87. Riksförbundet för utvecklingsstörda Barn, Ungdomar och Vuxna (FUB)
88. Rädda Barnens Riksförbund
89. Humanisterna
90. Judiska Centralrådet i Sverige
91. Svenska kyrkan
92. Sveriges kristna råd
93. Sveriges muslimska råd

Remissvaren ska ha kommit in till Utbildningsdepartementet **senast den 2 december 2014**. Svaren bör lämnas både på papper till Utbildningsdepartementet, 103 33 Stockholm och per e-post i ett format som man kan kopiera textavsnitt från, t.ex. i Wordformat eller teckenläsbar PDF, till u.registrator@regeringskansliet.se.

I remissen ligger att regeringen vill ha synpunkter på förslagen eller materialet i promemorian. Om remissen är begränsad till en viss del av promemorian, anges detta inom parentes efter remissinstansens namn i remisslistan. En sådan begränsning hindrar givetvis inte att remissinstansen lämnar synpunkter också på övriga delar.

Myndigheter under regeringen är skyldiga att svara på remissen. En myndighet avgör dock på eget ansvar om den har några synpunkter att redovisa i ett svar. Om myndigheten inte har några synpunkter, räcker det att svaret ger besked om detta.

För **andra remissinstanser** innebär remissen en inbjudan att lämna synpunkter.

Råd om hur remissyttranden utformas finns i Statsrådsberedningens promemoria *Svara på remiss – hur och varför* (SB PM 2003:2). Den kan laddas ner från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Eva Lenberg
Rättschef

REGERINGSKANSLIET

Promemoria

2014-09-02

U2014/5176/S

Utbildningsdepartementet

Vissa skollagsfrågor – Del 2

Förord

Skollagen (2010:800) trädde i kraft den 1 augusti 2010 och har tillämpats på utbildning och annan pedagogisk verksamhet från och med den 1 juli 2011. Lagen är mycket omfattande och under den tid den hittills tillämpats har det uppmärksammats ett behov av att se över ett antal frågor i lagen.

Den 29 januari 2013 uppdrog Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) åt ämnessakkunniga Ingegärd Hilborn och ämnessakkunnige Mikael Hellstadius att biträda departementet med att utarbeta förslag till vissa ändringar i skollagen (U2013/467/SAM). Uppdraget har genomförts i form av en arbetsgrupp (U 2013:C). Från och med den 1 juni 2013 har även ämnessakkunniga Linnea Svenander ingått i arbetsgruppen.

Uppdraget skulle ha slutredovisats senast den 5 augusti 2013. Under arbetets gång har det uppmärksammats ytterligare frågor som behöver utredas. Genom beslut den 3 juli, den 5 november och den 17 december 2013 samt den 13 maj 2014 har arbetsgruppens uppdrag därför utvidgats och förlängts och ska redovisas i tre delar (U2013/4331/SAM, U2013/7046/SAM och U2013/7674/SAM samt U2014/3433/SAM).

Del 1 av uppdraget redovisades den 23 oktober 2013 i departementspromemorian Vissa skollagsfrågor – Del 1 (U2013/6278/S). Den delen avsåg resursfördelning, lärare i fritidshem och förskollärare i förskolor med waldorfpedagogisk inriktning, skolans kompensatoriska uppdrag avseende elever med funktionsnedsättning, färdighetsprov i musik från och med förskoleklassen, modersmålsundervisning för barn som tillhör någon av de nationella minoriteterna, betygssättning i ämnen som inte har avslutats samt justering av vissa bestämmelser om interkommunal ersättning.

Härmed redovisas del 2 av uppdraget. Denna del avser lokaler och inslag vid skolavslutningar och andra högtider, försöksverksamhet med undantag från kraven på legitimation och behörighet under anställning i högst två år, utvidgad registerkontroll, beslut om att inte flytta upp elever till närmast högre årskurs, tilläggsbelopp och en följdändring i skollagen med anledning av den nya gymnasiesärskolan.

Stockholm den 2 september 2014

Innehåll

Sammanfattning.....	5
1 Författningsförslag.....	7
1.1 Förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800)	7
1.2 Förslag till förordning om ändring i skolförordningen (2011:185)	14
1.3 Förslag till förordning om ändring i gymnasieförordningen (2010:2039)	15
2. Lokaler och inslag vid skolavslutningar och andra högtider	16
2.1 Bakgrund.....	16
2.2 Förslag.....	18
3. Försöksverksamhet med undantag från kraven på legitimation och behörighet under anställning i högst två år	21
3.1 Gällande rätt	21
3.2 Förslag till bemyndigande om försöksverksamhet	21
4 Utvidgad registerkontroll.....	24
4.1 Rättsliga utgångspunkter	24
4.2 Förslag om att registerkontroll ska vara obligatorisk även inom gymnasie- och gymnasiesärskolan.....	26
5 Beslut om att inte flytta upp en elev till närmast högre årskurs	31
5.1 Gällande rätt	31
5.2 Förslag i promemorian om utbildning för nyanlända elever (Ds 2013:6)	31
5.3 Förslag om att beslut att neka flyttning till högre årskurs bör kunna överklagas och gälla för hela det kommande läsåret.....	32
6 Tilläggsbelopp för barn och elever som har ett omfattande behov av särskilt stöd.....	36
6.1 Gällande rätt	36
6.2 Förslag till ändringar i bestämmelserna om tilläggsbelopp	38
7 En följdändring i skollagen med anledning av den nya gymnasiesärskolan.....	41
8 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser.....	43
9 Konsekvenser.....	45
9.1 Ekonomiska konsekvenser för staten och kommunerna.....	45
9.2 Konsekvenser för den kommunala självstyrelsen	49

9.3 Konsekvenser för enskilda huvudmän	50
9.4 Konsekvenser för barn och elever	52
9.5 Konsekvenser för den personliga integriteten	53
9.6 Konsekvenser för jämställdhet och integration	53
9.7 Sveriges medlemskap i Europeiska unionen	54
10 Författningskommentarer	55
10.1 Förslaget till lag om ändring i skollagen (2010:800)	55
10.2 Förslaget till förordning om ändring i skolförordningen (2011:185)	64
10.3 Förslaget till förordning om ändring i gymnasieförordningen (2010:2039)	65
Referenser	66

Sammanfattning

Denna promemoria innehåller förslag till ändringar i skollagen (2010:800), skolförordningen (2011:185) och gymnasieförordningen (2010:2039).

När det gäller verksamhet med offentlig huvudman föreslås att det ska införas en möjlighet att låta utbildningen innehålla enstaka inslag med konfessionell prägel som syftar till att överföra och utveckla traditioner som är en del av samhällets kulturarv. Sådana inslag föreslås bara få förekomma inom utbildning som inte utgör undervisning. Det ska vara möjligt för eleverna att avstå från såväl inslaget som den aktivitet där inslaget förekommer.

Det föreslås vidare att regeringen, med undantag från skollagens bestämmelser om legitimations- och behörighetskrav, ska få meddela föreskrifter om försöksverksamhet som avser personer som anställs för högst två år för att bedriva viss undervisning som lärare i skolväsendet under förutsättning att personerna har ämneskunskaper som motsvarar de kunskaper som krävs för en behörighetsgivande examen och genomgår en kompletterande pedagogisk utbildning för att uppnå en sådan examen.

På motsvarande sätt som krävs inom förskolan, förskoleklassen, fritidshemmet och de obligatoriska skolformerna samt inom annan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. skollagen föreslås att den som erbjuds anställning inom gymnasie- eller gymnasiesärskolan ska lämna ett utdrag ur belastningsregistret till den som erbjuder anställningen. Samma sak föreslås gälla i vissa andra fall när personer erbjuds eller tilldelas arbete inom dessa båda skolformer. Registerkontroll ska även göras när det gäller personer som, inom de aktuella skolformerna, tilldelas plats för verksamhetsförlagd utbildning eller plats för arbetspraktik eller andra programinsatser inom ramen för ett arbetsmarknadspolitiskt program.

Det föreslås att bestämmelserna om flyttning av en elev till högre årskurs flyttas från skolförordningen till skollagen. Vidare föreslås att en rektors beslut att, vid slutet av ett läsår, inte flytta upp en elev till närmast högre årskurs ska kunna överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd. Det föreslås också att ett sådant beslut ska gälla för det läsår som följer närmast efter beslutet. Detta innebär att eleven ska gå om årskursen även om han eller hon byter skola.

Regleringen om tilläggsbelopp för särskilt stöd föreslås förtydligas. Det ska anges i skollagen att tilläggsbelopp för särskilt stöd ska vara individuellt utformat utifrån barnets eller elevens behov och att tilläggsbeloppet ska syfta till att eleven får förutsättningar att nå målen för utbildningen. För förskolan ska tilläggsbeloppet syfta till att målen för utbildningen nås. I skolförordningen och i gymnasieförordningen ska

det, utöver dagens reglering, anges att tilläggsbelopp för särskilt stöd ska kunna lämnas för extraordinära stödåtgärder för barn och elever med stora inlärningssvårigheter.

Slutligen föreslås att en kvarvarande bestämmelse i skollagen om specialutformade program i gymnasiesärskolan ska tas bort.

De författningsändringar som gäller inslag med konfessionell prägel i utbildning med offentlig huvudman föreslås träda i kraft den 1 maj 2015. Övriga författningsändringar föreslås träda i kraft den 1 juli 2015.

1 Författningsförslag

1.1 Förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800)

Härigenom föreskrivs i fråga om skollagen (2010:800)

dels att 1 kap. 6 §, 2 kap. 31 §, 8 kap. 23 §, 9 kap. 21 §, 10 kap. 39 §, 11 kap. 38 §, 14 kap. 17 §, 16 kap. 54 §, 17 kap. 34 §, 19 kap. 47 §, 21 kap. 4 § och 28 kap. 16 § ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas fem nya paragrafer, 2 kap. 22 a § och 7 kap. 11 a–11 d §§, och närmast före 2 kap. 22 a § och 7 kap. 11 a § nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

6 §

Utbildningen vid en skolenhet eller förskoleenhet med offentlig huvudman ska vara icke-konfessionell.

Trots första stycket får det i annan utbildning än undervisning förekomma enstaka konfessionella inslag som syftar till att överföra och utveckla traditioner som är en del av samhällets kulturarv. Deltagandet i sådana delar av utbildningen som innehåller konfessionella inslag ska vara frivilligt.

2 kap.

Försöksverksamhet

22 a §

Regeringen får, med undantag från kraven på legitimation och behörighet i 13 §, meddela föreskrifter om försöksverksamhet som avser personer som

- 1. anställs för högst två år för att bedriva viss undervisning som lärare i skolväsendet,*
- 2. har ämneskunskaper som motsvarar de ämneskunskaper som krävs för en behörighetsgivande examen, och*
- 3. genomför kompletterande pedagogisk utbildning för att uppnå en behörighetsgivande examen.*

31 §

Den som erbjuds en anställning inom förskolan, förskoleklassen, fritidshemmet, grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan samt inom annan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. ska till den som erbjuder anställningen lämna ett utdrag ur det register som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister. Utdraget ska vara högst ett år gammalt. Den som inte har lämnat registerutdrag får inte anställas. Regeringen meddelar föreskrifter om innehållet i registerutdraget.

Den som erbjuds en anställning inom förskolan, förskoleklassen, fritidshemmet, grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, *gymnasieskolan och gymnasiesärskolan* samt inom annan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. ska till den som erbjuder anställningen lämna ett utdrag ur det register som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister. Utdraget ska vara högst ett år gammalt. Den som inte har lämnat registerutdrag får inte anställas. Regeringen meddelar föreskrifter om innehållet i registerutdraget.

Registerutdrag som avses i första stycket ska lämnas även av den som

1. erbjuds eller tilldelas arbete inom sådan verksamhet som avses i första stycket under omständigheter liknande dem som förekommer i ett anställningsförhållande inom verksamheten, om det sker genom uppdrag, anställning hos någon som ingått avtal med den som bedriver verksamheten eller anställning inom annan kommunal verksamhet,
2. under utbildning till en lärar- eller förskollärarexamen enligt högskolelagen (1992:1434) eller yrkesutbildning inom kommunal vuxenutbildning tilldelas plats för verksamhetsförlagd del av utbildningen inom sådan verksamhet som avses i första stycket, eller
3. genom deltagande i ett arbetsmarknadspolitiskt program tilldelas plats för arbetspraktik eller annan programinsats inom sådan verksamhet som avses i första stycket.

Registerutdraget ska i de fall som avses i andra stycket lämnas till den inom verksamheten som beslutar om att anlita eller ta emot någon på ett sådant sätt som avses där. Den som inte har lämnat ett sådant registerutdrag får inte anlitas eller tas emot i verksamheten.

7 kap.

Flyttning till högre årskurs

11 a §

Vid slutet av ett läsår ska varje elev i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan flyttas till närmast högre årskurs, om inte något annat beslutas med stöd av 11 b–11 d §§.

11 b §

Rektorn får besluta att en elev som avses i 11 a § inte ska flyttas till närmast högre årskurs, om detta med hänsyn till elevens utveckling och personliga förhållanden i övrigt är lämpligast för eleven. Innan rektorn fattar beslut i en sådan fråga ska eleven och elevens vårdnadshavare få tillfälle att yttra sig. Ett beslut att en elev inte ska flyttas till närmast högre årskurs ska gälla för det läsår som följer närmast efter beslutet. Beslutet ska gälla även om eleven byter till en annan skolenhet.

Rektorn får inte uppdra åt någon annan att fatta beslut enligt första stycket.

11 c §

Rektorn får på begäran av en elevs vårdnadshavare besluta att en elev som avses i 11 a § får gå om en årskurs.

11 d §

Rektorn får under eller vid slutet av ett läsår besluta att en elev i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan eller sameskolan ska flyttas till en högre årskurs än den som eleven redan tillhör eller normalt ska flyttas till enligt 11 a §, om eleven har goda förutsättningar att delta i utbildningen i den högre årskursen och elevens vårdnadshavare medger det.

8 kap.

23 §

Tilläggsbelopp ska lämnas för barn som har ett omfattande behov av särskilt stöd.

Tilläggsbelopp ska lämnas för barn som har ett omfattande behov av särskilt stöd. Tilläggsbeloppet ska vara individuellt utformat utifrån barnets behov och syfta till att målen

för utbildningen ska nås.

Hemkommunen är inte skyldig att betala tilläggsbelopp för ett barn i behov av särskilt stöd, om betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen.

9 kap.

21 §

Tilläggsbelopp ska lämnas för elever som har ett omfattande behov av särskilt stöd.

Tilläggsbelopp ska lämnas för elever som har ett omfattande behov av särskilt stöd. *Tilläggsbeloppet ska vara individuellt utformat utifrån elevens behov och syfta till att eleven får förutsättningar att nå målen för utbildningen.*

Hemkommunen är inte skyldig att betala tilläggsbelopp för en elev i behov av särskilt stöd, om betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen.

10 kap.

39 §

Tilläggsbelopp ska lämnas för elever som har ett omfattande behov av särskilt stöd eller ska erbjudas modersmålsundervisning.

Tilläggsbelopp ska lämnas för elever som har ett omfattande behov av särskilt stöd eller ska erbjudas modersmålsundervisning. *Tilläggsbelopp för en elev i behov av särskilt stöd ska vara individuellt utformat utifrån elevens behov och syfta till att eleven får förutsättningar att nå målen för utbildningen.*

Hemkommunen är inte skyldig att betala tilläggsbelopp för en elev i behov av särskilt stöd, om betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen.

11 kap.

38 §

Tilläggsbelopp ska lämnas för elever som har ett omfattande behov av särskilt stöd eller ska erbjudas modersmålsundervisning.

Tilläggsbelopp ska lämnas för elever som har ett omfattande behov av särskilt stöd eller ska erbjudas modersmålsundervisning. *Tilläggsbelopp för en elev i behov av särskilt stöd ska vara individuellt utformat utifrån elevens behov och syfta till att eleven får förutsättningar att nå målen för utbildningen.*

Hemkommunen är inte skyldig att betala tilläggsbelopp för en elev i behov av särskilt stöd, om betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen.

14 kap.

17 §

Tilläggsbelopp ska lämnas för elever som har ett omfattande behov av särskilt stöd.

Tilläggsbelopp ska lämnas för elever som har ett omfattande behov av särskilt stöd. *Tilläggsbeloppet ska vara individuellt utformat utifrån elevens behov och syfta till att eleven får förutsättningar att nå målen för utbildningen.*

Hemkommunen är inte skyldig att betala tilläggsbelopp för en elev i behov av särskilt stöd, om betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen.

16 kap.

54 §

Tilläggsbelopp ska lämnas för elever som har ett omfattande behov av särskilt stöd eller ska erbjudas modersmålsundervisning.

Tilläggsbelopp ska lämnas för elever som har ett omfattande behov av särskilt stöd eller ska erbjudas modersmålsundervisning. *Tilläggsbelopp för en elev i behov av särskilt stöd ska vara individuellt utformat utifrån elevens behov och syfta till att eleven får förutsättningar att nå målen för utbildningen.*

Hemkommunen är inte skyldig att betala tilläggsbelopp för en elev i behov av särskilt stöd, om betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen.

17 kap.

34 §

Tilläggsbelopp ska lämnas för elever som har ett omfattande behov av särskilt stöd eller ska erbjudas modersmålsundervisning.

Tilläggsbelopp ska lämnas för elever som har ett omfattande behov av särskilt stöd eller ska erbjudas modersmålsundervisning. *Tilläggsbelopp för en elev i behov av särskilt stöd ska vara individuellt utformat utifrån elevens behov och syfta till att eleven får förutsättningar att nå målen för utbildningen.*

Hemkommunen är inte skyldig att betala tilläggsbelopp för en elev i behov av särskilt stöd, om betydande ekonomiska eller organisatoriska svårigheter uppstår för kommunen.

19 kap.

47 §¹

Tilläggsbelopp ska lämnas för elever som har ett omfattande behov av särskilt stöd eller som ska erbjudas modersmålsundervisning.

Tilläggsbelopp ska lämnas för elever som har ett omfattande behov av särskilt stöd eller som ska erbjudas modersmålsundervisning. *Tilläggsbelopp för en elev i behov av särskilt stöd ska vara individuellt utformat utifrån elevens behov och syfta till att eleven får förutsättningar att nå målen för utbildningen.*

Hemkommunen är dock inte skyldig att betala tilläggsbelopp för en elev som är i behov av särskilt stöd, om betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen.

21 kap.

4 §

Utbildning på grundläggande nivå syftar till att ge vuxna kunskaper på en nivå som motsvarar den som utbildningen i grundsärskolan ska ge.

Utbildning på gymnasial nivå syftar till att ge vuxna kunskaper på en nivå som motsvarar den som utbildningen på nationella eller specialutformade program i gymnasiesärskolan ska ge.

Utbildning på gymnasial nivå syftar till att ge vuxna kunskaper på en nivå som motsvarar den som utbildningen på nationella program i gymnasiesärskolan ska ge.

28 kap.

16 §

Beslut av en rektor får överklagas hos Skolväsendets överklagandekommitté i fråga om

1. åtgärdsprogram enligt 3 kap. 9 §,
2. särskilt stöd i en särskild undervisningsgrupp eller enskilt enligt 3 kap. 11 §, eller
3. anpassad studiegång enligt 3 kap. 12 §.

Beslut av en rektor får överklagas till Skolväsendets överklagandekommitté i fråga om

2. särskilt stöd i en särskild undervisningsgrupp eller enskilt enligt 3 kap. 11 §,
3. anpassad studiegång enligt 3 kap. 12 §, eller
4. att inte flytta en elev till närmast högre årskurs enligt 7 kap. 11 b §.

¹ Senaste lydelse 2012:109.

Vid prövning av ett överklagande enligt första stycket 1 ska nämnden antingen fastställa eller upphäva det överklagade beslutet. Om det överklagade beslutet upphävs ska ärendet, om det behövs, visas åter till rektorn för ny prövning.

1. Denna lag träder i kraft den 1 maj 2015 i fråga om 1 kap. 6 § och i övrigt den 1 juli 2015.

2. Bestämmelserna i 2 kap. 31 § i den nya lydelsen ska inte tillämpas på den som erbjuds eller tilldelas arbete inom gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan genom sådan anställning som avses i 2 kap. 31 § andra stycket 1 och som han eller hon hade redan före ikraftträdandet.

3. Bestämmelserna i 21 kap. 4 § i den nya lydelsen tillämpas första gången på utbildning som påbörjas efter ikraftträdandet.

4. För utbildning som påbörjas före ikraftträdandet gäller 21 kap. 4 § i den äldre lydelsen.

1.2 Förslag till förordning om ändring i skolförordningen (2011:185)

Härigenom föreskrivs i fråga om skolförordningen (2011:185)
dels att 4 kap. 4–7 §§ ska upphöra att gälla,
dels att rubriken närmast före 4 kap. 4 § ska utgå,
dels att 14 kap. 8 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

14 kap.

8 §¹

Med tilläggsbelopp enligt 8 kap. 23 §, 9 kap. 21 §, 10 kap. 39 §, 11 kap. 38 § och 14 kap. 17 § skollagen (2010:800) avses ersättning för assistenthjälp, anpassning av lokaler eller andra extraordinära stödåtgärder som inte har anknytning till den vanliga undervisningen. Med tilläggsbelopp enligt 10 kap. 39 § och 11 kap. 38 § skollagen avses också ersättning för modersmålsundervisning för elever som ska ges sådan undervisning.

Med tilläggsbelopp enligt 8 kap. 23 §, 9 kap. 21 §, 10 kap. 39 §, 11 kap. 38 § och 14 kap. 17 § skollagen (2010:800) avses ersättning för assistenthjälp, anpassning av lokaler eller andra extraordinära stödåtgärder som inte har anknytning till den vanliga undervisningen. Med tilläggsbelopp avses också ersättning för sådana extraordinära stödåtgärder som riktas till barn och elever med stora inlärningssvårigheter.

Med tilläggsbelopp enligt 10 kap. 39 § och 11 kap. 38 § skollagen avses, utöver vad som anges i första stycket, ersättning för modersmålsundervisning för elever som ska ges sådan undervisning.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2015.

¹ Senaste lydelse 2013:249.

1.3 Förslag till förordning om ändring i gymnasieförordningen (2010:2039)

Härigenom föreskrivs att 13 kap. 7 § gymnasieförordningen (2010:2039) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

13 kap.

7 §¹

Med tilläggsbelopp enligt 16 kap. 54 §, 17 kap. 34 § och 19 kap. 47 § skollagen (2010:800) avses ersättning för assistenthjälp, anpassning av lokaler eller andra extraordinära stödåtgärder som inte har anknytning till den vanliga undervisningen och ersättning för elever som ska erbjudas *modersmålsundervisning*.

Med tilläggsbelopp enligt 16 kap. 54 §, 17 kap. 34 § och 19 kap. 47 § skollagen (2010:800) avses ersättning för assistenthjälp, anpassning av lokaler eller andra extraordinära stödåtgärder som inte har anknytning till den vanliga undervisningen. *Med tilläggsbelopp avses också ersättning för sådana extraordinära stödåtgärder som riktas till elever med stora inlärningsvårigheter och ersättning för modersmålsundervisning för elever som ska erbjudas sådan undervisning.*

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2015.

¹ Senaste lydelse 2012:402.

2. Lokaler och inslag vid skolavslutningar och andra högtider

2.1 Bakgrund

I Sverige finns en lång tradition av att samlas i kyrkan i samband med skolavslutningar och vissa andra högtider som t.ex. advent. Under senare tid har syftet med dessa samlingar inte enbart varit religiöst, utan det har med tiden blivit en form av gemenskap inför avslutningar av terminer eller läsår eller inför högtider som är en del av vårt samhälles kulturarv och traditioner. I läroplanerna finns skrivningar om att det ligger i skolans uppdrag att överföra och utveckla ett kulturarv. I läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet anges t.ex. att utbildning och fostran i djupare mening är "en fråga om att överföra och utveckla ett kulturarv – värden, traditioner, språk, kunskaper – från en generation till nästa" (se bilagan till förordningen [SKOLF 2010:37] om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet [Lgr 11], avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag).

Även om dessa samlingar fyller en viktig funktion sedan lång tid finns det ett spänningsfält mellan traditionen med skolavslutningar i kyrkan och skollagens reglering om att utbildningen ska vara icke-konfessionell i förskolor och skolor med offentlig huvudman. En av de grundläggande fri- och rättigheter som enligt 2 kap. regeringsformen (RF) gäller för var och en gentemot det allmänna är religionsfriheten. Varje medborgare har rätt att utöva sin religion, antingen ensam eller tillsammans med andra. Regeringsformen ger oss också skydd mot tvång att uppge var vi står politiskt, religiöst eller kulturellt. Religionsfriheten innebär bl.a. att alla har rätt att utöva sin religion och i övrigt ge uttryck för sin religiösa tillhörighet men även att var och en har rätt att avstå från att delta i religiösa aktiviteter som inte är förenliga med ens religiösa övertygelse (se 2 kap. 1 och 2 §§ RF).

Den svenska skolan är, och har länge varit, uppbyggd utifrån utgångspunkten att utbildningen ska vara saklig och allsidig samt icke-konfessionell. Detta framgår tydligt av såväl skollagen (2010:800) som läroplanerna. I läroplanerna kommer denna utgångspunkt bl.a. till uttryck genom formuleringen att "alla föräldrar ska med samma förtroende kunna skicka sina barn till skolan, förvissade om att barnen inte blir ensidigt påverkade till förmån för den ena eller andra åskådningen" (se bl.a. Lgr 11, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Saklighet och allsidighet).

Av 2 kap. 19 § RF följer att lag eller annan föreskrift inte får meddelas i strid med Sveriges åtaganden på grund av den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen). Enligt artikel 2 första meningen i första tilläggsprotokollet till Europakonventionen får ingen förvägras rätten till undervisning. Enligt andra meningen ska staten vid utövandet

av den verksamhet den kan ta på sig i fråga om utbildning och undervisning respektera föräldrarnas rätt att tillförsäkra sina barn sådan utbildning och undervisning som står i överensstämmelse med föräldrarnas religiösa och filosofiska övertygelse. Av artikeln följer i princip en rätt att inrätta privata skolor, men staten kan ställa krav på undervisningens standard och innehåll och på lärarnas kompetens.

Av artikel 9 i Europakonventionen följer att även religionsfriheten är skyddad av konventionen.

Av Europakonventionen har ansetts följa en skyldighet för Sverige att tillåta fristående skolor med konfessionell inriktning. I skollagen har förtydliganden gjorts i regelverket om fristående förskolor och skolor med konfessionell inriktning i syfte att klargöra vilket utrymme som finns för dessa inslag.

I 1 kap. 7 § regleras utrymmet för konfessionella inslag i fristående verksamheter. Där anges att undervisningen vid fristående skolor, fristående förskolor och fristående fritidshem ska vara icke-konfessionell men att utbildningen i övrigt får ha en konfessionell inriktning. I en fristående skola med konfessionell inriktning finns utrymme för andakter, bönestunder eller annan form av religionsutövning. Detta gäller dock endast inom den delen av utbildningen som inte är undervisning, jfr propositionen Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet (prop. 2009/10:165 s. 226 och 636). Deltagandet i konfessionella inslag ska vara frivilligt. Syftet med kravet på att undervisning som anordnas av enskilda inom skolväsendet ska vara icke-konfessionell är att säkerställa en sådan objektiv, kritisk och pluralistisk undervisning som artikel 2 i första tilläggsprotokollet till Europakonventionen garanterar. I 1 kap. 6 § skollagen anges att utbildningen vid en skolenhet eller förskoleenhet med offentlig huvudman ska vara icke-konfessionell. Bestämelsen motsvarar i princip vad som gällde innan den nya skollagen började tillämpas (se prop. 2009/10:165 s. 225).

Begreppen utbildning och undervisning definieras i 1 kap. 3 § skollagen. Med utbildning avses den verksamhet inom vilken undervisning sker utifrån bestämda mål, medan undervisning definieras som sådana målstyrda processer som under ledning av lärare eller förskollärare syftar till utveckling och lärande genom inhämtande och utvecklande av kunskaper och värden.

Skollagen innebär alltså att frivilliga konfessionella inslag får förekomma i fristående skolor och förskolor, men inte inom undervisningen. Inom utbildningen vid en skolenhet eller förskoleenhet som anordnas av det allmänna finns inget utrymme alls för konfessionella inslag.

Sedan skollagen började tillämpas den 1 juli 2011 har frågan om vilket utrymme som finns för skolavslutningar och samlingar vid andra hög-

tider i kyrkan och motsvarande lokaler aktualiserats vid ett stort antal tillfällen. Statens skolverk har uttalat att skolavslutningar är en del av utbildningen, men inte av undervisningen (se Skolverket, Mer om... Skol- och förskoleverksamhet i kyrkan eller annan religiös lokal, Juridisk vägledning, 2012). Även uppmärksammandet av andra händelser och högtider genom liknande samlingar bör därmed rimligen vara att betrakta som utbildning, men inte undervisning. Givetvis måste frågan om ett inslag är att betrakta som undervisning eller utbildning ändå alltid bedömas i det enskilda fallet utifrån skollagens bestämmelser.

Definitionerna i skollagen av begreppen undervisning och utbildning gäller samtliga skolformer, inklusive förskolan. Även om begreppen på förskolans område till viss del sammanfaller och gränsdragningen där blir mindre tydlig (se prop. 2009/10:165 s. 227), bör utgångspunkten även för förskolan vara att avslutningar och andra liknande samlingar i kyrkor och motsvarande lokaler är att betrakta som utbildning, men inte undervisning.

Det ovan sagda innebär att det för fristående förskolor och skolor finns ett utrymme att ha konfessionella inslag i de här aktuella aktiviteterna. Något sådant utrymme finns däremot inte för verksamhet med offentlig huvudman, dvs. stat, kommun eller landsting. Vad gäller skolor och förskolor med offentlig huvudman har både Skolverket och Statens skolinspektion intagit en restriktiv hållning till vilka inslag som får förekomma vid avslutningar och sådana samlingar i samband med högtider som är att betrakta som utbildning men inte är undervisning. Utrymmet för att t.ex. sjunga psalmer har bedömts vara mycket begränsat och att en präst läser en välsignelse över barnen har inte ansetts vara förenligt med skollagens regler (se Skolverket, a.a.).

Reglerna i skollagen har i många kommuner tolkats som att möjligheten att hålla skolavslutningar och liknande samlingar i kyrkor och motsvarande lokaler har minskat. Det har också uppstått en osäkerhet om vad bestämmelserna egentligen innebär, vilket medfört att många kommuner för att vara på den säkra sidan helt har avstått från dessa inslag i verksamheten. Det har även förekommit att skolor i samband med att psalmer sjungits vid skolavslutningar uteslutit delar av texten för att undvika att bryta mot skollagens regler.

2.2 Förslag

Förslag: I verksamhet med offentlig huvudman ska det vara möjligt att ha enstaka inslag med konfessionell prägel som syftar till att överföra och utveckla traditioner som är en del av samhällets kulturarv. Sådana inslag ska bara få förekomma inom utbildning som inte är undervisning. Det ska vara möjligt att avstå från såväl inslaget som den aktivitet där inslaget förekommer.

Skälen för förslaget

Att förskolor och skolor uppmärksammar avslutningar och högtider som t.ex. advent genom att samlas i kyrkor och motsvarande lokaler har en historisk tradition i Sverige. Under senare tid har syftet med dessa samlingar inte enbart varit religiöst utan det har med tiden blivit en form av gemenskap inför avslutningar av terminer eller läsår eller inför högtider som är en del av vårt samhälles kulturarv och traditioner. Som nämnts ovan framgår det också av läroplanerna att skolan har ett uppdrag när det gäller att överföra och utveckla samhällets kulturarv.

Som nämnts i föregående avsnitt motsvarar bestämmelserna i skollagen i princip vad som gällde tidigare. Den nya lagen har emellertid i viss utsträckning lett till osäkerhet och skapat en ökad restriktivitet avseende dessa inslag. Det finns därför skäl att göra en ändring av regelverket som förtydligar och skapar ett större utrymme för förskolor och skolor med offentlig huvudman att anordna samlingar i kyrkor och motsvarande lokaler vid avslutningar och andra högtider. Givetvis måste en sådan reglering utformas med respekt för grundläggande principer om religionsfrihet och allsidighet och saklighet i utbildningen samt vara förenlig med Sveriges internationella åtaganden. Det föreslås därför att det, för verksamhet med offentlig huvudman, införs ett undantag i skollagen som gör det möjligt att ha inslag med konfessionell prägel som syftar till att överföra och utveckla traditioner som är en del av samhällets kulturarv. Sådana inslag bör bara få förekomma inom utbildning som inte är undervisning. Det ska vara möjligt för ett barn eller en elev att avstå från det konfessionella inslaget. Genom förslaget tydliggörs att det ska finnas ett utrymme att även i förskole- och skolverksamhet med offentlig huvudman fira avslutningar och högtider i kyrkor och andra motsvarande lokaler, samt att det då får förekomma inslag som i och för sig är att betrakta som konfessionella. Möjligheten att avstå ska inte bara gälla inslaget i sig utan också en aktivitet, t.ex. en samling, där inslaget förekommer.

För att inte regleringen ska komma i konflikt med den grundlags-skyddade religionsfriheten, kravet på allsidighet och saklighet samt Sveriges åtaganden enligt Europakonventionen bör dock regleringen ges en restriktiv utformning och tillämpas med försiktighet. Därför bör det av lagtexten framgå att det ska vara fråga om enstaka inslag. Syftet med inslagen ska vara att överföra och utveckla traditioner som är en del av samhällets kulturarv. Det handlar således om enstaka konfessionella inslag med koppling till traditioner. Detta är ett legitimt syfte som ligger i linje med skolans uppdrag enligt läroplanerna.

Det är inte möjligt att uttömmande reglera exakt vilka inslag som kan täckas av den föreslagna regleringen, men det kan t.ex. handla om att sjunga psalmer eller andra sånger och musikstycken som är kopplade till den aktuella högtiden även om dessa har ett konfessionellt innehåll. Det

kan också innebära att en präst eller andra med motsvarande roll medverkar i högtiden. Det ligger självfallet i sakens natur att en präst både är och uppfattas vara en representant för konfessionen. I de fall en präst eller motsvarande medverkar vid högtiden bör denne tillåtas att utföra handlingar som måste betraktas som konfessionella. Däremot bör det inte få förekomma att barn eller elever känner sig tvingade att delta aktivt i inslag med konfessionell prägel. De bör t.ex. inte uppmanas eller förutsättas aktivt delta i bön. Trosbekännelse bör inte heller förekomma.

Förslaget omfattar även konfessionella inslag vid avslutningar eller andra samlingar som hålls i skolans eller förskolans egna lokaler. Ett exempel kan vara sommarvisor som också är psalmer, men som är förknippade med traditionen med skolavslutningar. Morgonbön faller däremot utanför den föreslagna regleringen. Det är nämligen inte en sådan tradition som är en del av samhällets kulturarv och som uppbärs av läroplanerna.

Ett kriterium för att konfessionella inslag ska vara tillåtna är som tidigare nämnts att det ska handla om enstaka inslag. I detta ligger dels att aktiviteter där inslagen ingår bara ska kunna förekomma i utbildningen någon eller några enstaka gånger per termin, dels att de inslag som kan betraktas som konfessionella bara får utgöra en begränsad del av hela aktiviteten. Regleringen ska vara religionsneutral. Det innebär att de föreslagna reglerna ska gälla även konfessionella inslag kopplade till annan religion än kristendomen.

Som framgått ovan ska det vara möjligt för barnen och eleverna att avstå från att delta i de konfessionella inslagen. Detta är nödvändigt för att förslaget ska vara förenligt med den grundlagsskyddade religionsfriheten (jfr prop. 2009/10:165 s. 226 f.). För att markera att särskild restriktivitet bör iaktas när det handlar om verksamhet med offentlig huvudman ska möjligheten att avstå avse såväl de konfessionella inslagen som hela den aktivitet, t.ex. en skolavslutning, där inslagen förekommer.

3. Försöksverksamhet med undantag från kraven på legitimation och behörighet under anställning i högst två år

3.1 Gällande rätt

Enligt skollagen (2010:800) får endast den som har legitimation som lärare eller förskollärare och är behörig för viss undervisning bedriva undervisningen. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad som krävs för att vara behörig att bedriva viss undervisning i skolväsendet (2 kap. 13 §). Om det inte finns någon att tillgå som uppfyller kraven på legitimation och rätt behörighet inom huvudmannens organisation, eller om det finns något annat särskilt skäl med hänsyn till eleverna eller barnen, får en annan lärare eller förskollärare bedriva undervisningen. En sådan lärare eller förskollärare ska dock vara lämplig för detta och i så stor utsträckning som möjligt ha en utbildning som motsvarar den utbildning som är behörighetsgivande (2 kap. 18 § första stycket).

En person som får bedriva undervisningen enligt den ovan nämnda undantagsbestämmelsen får, med vissa undantag, bedriva undervisning under högst ett år i sänder (2 kap. 18 § andra stycket). I fråga om tidsbegränsning av en anställning som lärare eller förskollärare i skolväsendet gäller utöver bestämmelserna i lagen (1982:80) om anställningsskydd att den som ska användas för att bedriva undervisning enligt 2 kap. 18 § får anställas för högst ett år i sänder (2 kap. 21 § skollagen). Bestämmelsen, som avviker från anställningsskyddslagens regler, innebär bl.a. att 5 § andra stycket i den lagen om att vissa former av tidsbegränsad anställning kan övergå till en tillsvidareanställning inte gäller för en anställning enligt 2 kap. 21 § skollagen (se prop. 2009/10:165 s. 655).

3.2 Förslag till bemyndigande om försöksverksamhet

Förslag: Regeringen ska, med undantag från skollagens krav på legitimation och behörighet, få meddela föreskrifter om försöksverksamhet som avser personer som anställs för högst två år för att bedriva viss undervisning som lärare i skolväsendet under förutsättning att de har ämneskunskaper som motsvarar de ämneskunskaper som krävs för en behörighetsgivande examen och genomför en kompletterande pedagogisk utbildning för att uppnå en sådan examen.

Skälen för förslaget

I dagsläget råder stor brist på lärare med behörighet att undervisa i ämnena biologi, fysik, kemi, teknik och moderna språk. Det är även få sökande till dessa ämneslärarutbildningar. Av Statens skolverks rapport Beskrivande data 2012, som avser läsåret 2011/12, framgår att cirka 50 procent av de lärare som undervisar i kemi och fysik i årskurs 7–9 helt saknar utbildning i ämnena. För teknik är motsvarande andel 70 procent.

Lägger man till andelen lärare som har viss, men inte tillräcklig, utbildning i ämnena blir resultatet att 85 procent av lärarna i kemi, 90 procent av lärarna i fysik och 95 procent av lärarna i teknik saknar kunskaper som motsvarar behörighetskraven (se Skolverket, Beskrivande data 2012. Förskola, skola och vuxenutbildning, rapport nr 383, 2013, s. 196). För att komma till rätta med detta problem behöver det skapas alternativa vägar till läraryrket inom dessa ämnesområden.

Det finns personer med akademisk utbildning som har ämneskunskaper som motsvarar de ämneskunskaper som krävs för att vara behörig för att bedriva viss undervisning, men som saknar övriga delar i lärarutbildningen och därmed inte är behöriga att bedriva undervisningen. För dessa personer finns en möjlighet att gå en kompletterande pedagogisk utbildning för att få lärarbehörighet och legitimation. Utbildningen omfattar 90 högskolepoäng och genomförs i allmänhet under tre terminer. Det finns dock även lärosäten där utbildningen genomförs under fyra terminer.

Det är av största vikt att ytterligare förbättra förutsättningarna för att kunna rekrytera behöriga ämneslärare till undervisning i ovan nämnda ämnen.

För att locka personer med akademisk bakgrund inom ämnesområden där det i dag råder brist på lärare att genomgå en kompletterande pedagogisk utbildning bör denna utbildning kunna genomföras parallellt med att personen undervisar och är anställd som lärare. Personer som redan har en anställning i ett annat yrke kan attraheras av möjligheten att få en längre tids anställning och att få arbeta som lärare under utbildningstiden. En sådan möjlighet skapar också en ekonomisk trygghet som gör att personer kan vilja satsa på denna utbildningsväg. Det bör också finnas goda möjligheter att få en tillsvidareanställning som lärare efter genomförd utbildning. Något permanent undantag från legitimations- och behörighetsreglerna när det gäller personer som har ämneskunskaper som motsvarar de kunskaper som krävs för en behörighetsgivande examen och som genomgår en kompletterande pedagogisk utbildning bör dock inte införas innan det har prövats om de möjligheter som ett sådant undantag skulle ge verkligen skulle tas till vara. I stället för ett permanent undantag bör det därför nu införas regler som skapar förutsättningar för en försöksverksamhet med undantag från legitimations- och behörighetskraven.

Som nämnts ovan finns det lärosäten där en kompletterande pedagogisk utbildning kan genomföras under fyra terminer och där det alltså är fråga om två års halvtidsstudier. Två år bedöms vara en rimlig tid för att genomföra en kompletterande pedagogisk utbildning och samtidigt bedriva undervisning som lärare. Med hänsyn till detta och till vad som anförts ovan föreslås ett nytt bemyndigande i skollagen som gör det möjligt för regeringen att meddela föreskrifter om försöksverksamhet

med undantag från kraven på legitimation och behörighet. Försöksverksamheten föreslås få avse personer som anställs för högst två år för att bedriva viss undervisning som lärare i skolväsendet under förutsättning att de har ämneskunskaper som motsvarar de kunskaper som krävs för en behörighetsgivande examen och genomför en kompletterande pedagogisk utbildning för att uppnå en sådan examen. Regeringens föreskrifter om försöksverksamhet bör baseras på frivillighet. Avsikten är alltså inte att ge regeringen möjlighet att genom föreskrifterna ålägga huvudmän att anställa en person som genomför en kompletterande pedagogisk utbildning, utan förslaget syftar till att skapa möjligheter att anställa sådana personer för att bedriva undervisning som lärare i skolväsendet under högst två år. Huvudmännen bör ansvara för att de personer som anställs uppfyller kriterierna för en sådan anställning, dvs. att de har de ämneskunskaper som krävs och att de antagits till den kompletterande utbildningen.

4 Utvidgad registerkontroll

4.1 Rättsliga utgångspunkter

Barns grundläggande rättigheter i Sverige regleras dels i lagstiftning, dels i internationella överenskommelser till vilka Sverige har anslutit sig. Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter, allmänt kallad barnkonventionen, utgår från principen om barnets bästa, principen om rätt till liv och utveckling, principen om rätten att framföra sina åsikter och få dem respekterade samt principen om icke-diskriminering. En annan bärande tanke i barnkonventionen är barnets rätt till skydd mot övergrepp och utnyttjande av varje slag. Enligt konventionen ska staterna skydda barn mot alla former av sexuellt utnyttjande och sexuella övergrepp (artikel 34). Med barn avses i konventionen varje människa under 18 år, om inte barnet blir myndigt tidigare enligt den lag som gäller barnet (artikel 1).

Enligt skollagen (2010:800) ska barnets bästa vara utgångspunkt i all utbildning och annan verksamhet enligt lagen (1 kap. 10 §). För att minska riskerna för att barn utsätts för övergrepp från personer som anställs inom förskoleverksamheten, förskoleklassen, skolbarnsomsorgen och de obligatoriska skolformerna infördes 2001 lagen (2000:873) om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg. Sju år senare gjordes lagändringar som utvidgade kravet på registerkontroll till att även gälla den som på annat sätt erbjuds att utföra arbete eller praktik inom de berörda verksamheterna. Bestämmelserna har därefter överförts till skollagen.

Enligt bestämmelserna i skollagen ska den som erbjuds en anställning inom förskolan, förskoleklassen, fritidshemmet och de obligatoriska skolformerna samt inom annan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. samma lag lämna ett utdrag ur belastningsregistret till den som erbjuder anställningen (2 kap. 31 § första stycket). Även den som erbjuds eller tilldelas arbete inom sådan verksamhet under omständigheter liknande dem som förekommer i ett anställningsförhållande inom verksamheten omfattas av skyldigheten att lämna registerutdrag, om det sker genom uppdrag eller anställning hos någon som ingått avtal med den som bedriver verksamheten eller anställning inom annan kommunal verksamhet. Vidare ska den som genomgår lärar- eller förskolläraryt utbildning eller yrkesutbildning inom kommunal vuxenutbildning och som tilldelas en plats för verksamhetsförlagd del av utbildningen lämna ett registerutdrag. En sista kategori som omfattas av skyldigheten att lämna registerutdrag är den som genom deltagande i ett arbetsmarknadspolitiskt program tilldelas plats för arbetspraktik eller annan programinsats inom verksamheten (2 kap. 31 § andra stycket).

Utdraget ska vara högst ett år gammalt (2 kap. 31 § första stycket). Det ska i förekommande fall innehålla anteckning om mord, dråp, grov

misshandel, människorov och grovt rån samt sexualbrott och barnpornografibrott (22 § tredje stycket förordningen [1999:1134] om belastningsregister). Den som inte har lämnat registerutdrag får inte anställas, anlitas eller tas emot i verksamheten (2 kap. 31 § första och tredje styckena skollagen). Den som inom ett år erbjuds en förnyad anställning hos samma arbetsgivare eller en förnyad möjlighet att arbeta, genomföra verksamhetsförlagd del av en utbildning eller delta i en programinsats i verksamheten får dock anställas, anlitas eller tas emot utan att han eller hon lämnat ett registerutdrag (2 kap. 32 § skollagen).

Den 18 december 2013 trädde lagen (2013:852) om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn i kraft. Den nya lagen utgör ett led i genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/93/EU av den 13 december 2011 om bekämpande av sexuella övergrepp mot barn, sexuell exploatering av barn och barnpornografi samt om ersättande av rådets rambeslut 2004/68/RIF.

Enligt lagen ska den som erbjuds en anställning i staten, en kommun, ett landsting, ett företag eller en organisation på begäran av den som erbjuder anställningen visa upp ett utdrag ur belastningsregistret, om arbetet innebär direkt och regelbunden kontakt med barn (1 §). Ett utdrag ur belastningsregistret ska på begäran även visas upp av den som erbjuds eller tilldelas uppgifter som innebär direkt och regelbunden kontakt med barn inom staten, en kommun, ett landsting, ett företag eller en organisation, om det sker genom uppdrag, anställning hos någon som ingått avtal med den som bedriver verksamheten eller praktiktjänstgöring. I sådana fall ska registerutdraget visas upp för den inom verksamheten som beslutar om att anlita eller ta emot personen (3 §). Med praktiktjänstgöring avses enligt förarbetena såväl verksamhetsförlagd utbildning och praktik inom ramen för en utbildning som arbetspraktik som anordnas av arbetsförmedlingen (se propositionen Stärkt skydd för barn mot sexuella övergrepp, prop. 2012/13:194 s. 46 f.). Registerutdraget får inte vara äldre än ett år (4 §). Det ska ha samma innehåll som ett sådant registerutdrag som en person kan vara skyldig att lämna enligt skollagens bestämmelser (jfr 22 § sjätte stycket förordningen om belastningsregister). En kontroll av ett registerutdrag får inte dokumenteras på något annat sätt än genom en anteckning om att utdraget har visats upp (5 § lagen om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn). Om det i en annan lag eller förordning finns bestämmelser som reglerar registerkontroll för arbete som innebär direkt och regelbunden kontakt med barn inom verksamhet som omfattas av lagen om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn, ska de tillämpas i stället för bestämmelserna i den sist nämnda lagen (6 §).

Skollagen är ett exempel på en sådan lag som har företräde framför lagen om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn. Enligt skollagen omfattas dock inte rekrytering av personal i gymnasieskolan eller i gymnasiesärskolan av registerkontroll. Därför blir lagen om register-

kontroll av personer som ska arbeta med barn tillämplig vid rekrytering av personal till gymnasieskola och gymnasiesärskola (prop. 2012/13:194 s. 48). En viktig skillnad mellan skollagens bestämmelser om registerkontroll och bestämmelserna i lagen om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn är att det enligt den sist nämnda lagen är frivilligt för arbetsgivaren eller uppdragsgivaren att begära registerutdrag, medan registerkontrollen är obligatorisk enligt skollagen.

4.2 Förslag om att registerkontroll ska vara obligatorisk även inom gymnasie- och gymnasiesärskolan

Förslag: Registerkontroll ska, på motsvarande sätt som i dag sker inom förskolan, förskoleklassen, fritidshemmet och de obligatoriska skolformerna samt inom annan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. skollagen, göras av den som erbjuds anställning inom gymnasie- eller gymnasiesärskolan samt av den som på annat sätt erbjuds eller tilldelas arbete inom dessa båda skolformer. Registerkontroll ska även göras av personer som inom de aktuella skolformerna tilldelas plats för verksamhetsförlagd utbildning eller plats för arbetspraktik eller andra programinsatser inom ramen för ett arbetsmarknadspolitiskt program.

Bedömning:Handledare för elever som deltar i arbetsplatsförlagt lärande bör inte omfattas av registerkontroll.

Skälen för förslaget och bedömningen

Skollagens bestämmelser om registerkontroll ska gälla även inom gymnasieskolan och gymnasiesärskolan

I förarbetena till lagen om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg gjorde regeringen bedömningen att argument om en trygg och säker miljö gör sig starkast gällande i den obligatoriska skolan. Detta på grund av skolplikten och elevernas ålder (se propositionen Lämplighetsprövning av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg, prop. 1999/2000:123 s. 22). Till skillnad från vad Lämplighetsprövningsutredningen hade föreslagit i betänkandet Lämplighetsprövning av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg utformades därför lagen så att reglerna om registerkontroll inte omfattade gymnasie- och gymnasiesärskolan (jfr SOU 1998:69 s. 107 f.). Någon ändring i detta avseende övervägdes inte när reglerna överfördes till skollagen.

Utgångspunkten bör vara att alla barn ska erbjudas en skolmiljö som är så säker och trygg som möjligt. Den absoluta merparten av alla barn som fullgjort sin skolplikt fortsätter sin utbildning i gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan. Vidare förblir de flesta eleverna i de båda skolformerna barn under en stor del av utbildningen. Visserligen kan gym-

nasieskolans elever generellt sett, på grund av stigande ålder och mognad, sägas ha större möjligheter att freda sig än vad grundskoleelever har. De befinner sig dock allttjämt i en viss beroendeställning gentemot såväl lärare som flera andra personalkategorier, vilket kan utnyttjas av olämplig personal. När det gäller eleverna i gymnasiesärskolan är det svårt att hävda att de generellt sett har bättre möjligheter att freda sig än vad elever i grundskolans högre årskurser har.

De personer som skulle beröras om skollagens bestämmelser om registerkontroll skulle utvidgas till att avse även gymnasieskolan och gymnasiesärskolan omfattas i dag i de allra flesta fall av bestämmelserna om registerkontroll i lagen om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn. Som nämnts i föregående avsnitt omfattar denna lag dels den som erbjuds en anställning i bl.a. en kommun, ett landsting eller ett företag, dels den som erbjuds eller tilldelas uppgifter inom sådan verksamhet genom uppdrag, anställning hos någon som ingått avtal med den som bedriver verksamheten eller praktiktjänstgöring. Enligt lagen är dessa personer skyldiga att visa upp ett utdrag ur belastningsregistret om den som erbjuder anställningen eller beslutar om att anlita eller ta emot personen begär det, om arbetet eller uppgifterna innebär direkt och regelbunden kontakt med barn. Sistnämnda förutsättning torde vara uppfylld vad gäller nästan alla som är verksamma inom gymnasie- och gymnasiesärskolan.

Som nämnts tidigare innehåller lagen om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn, till skillnad från skollagen, inget förbud mot att anställa, anlita eller ta emot en person utan att registerkontroll skett. Som skäl för att registerkontrollen inte skulle göras obligatorisk infördes i förarbetena att det skulle bli alltför administrativt betungande för främst ideella verksamheter och att det inte finns någon myndighet som utövar tillsyn över samtliga arbetsgivare och uppdragsgivare som omfattas av den nya lagen (se prop. 2012/13:194 s. 31). Dessa argument tar inte sikte på gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. En obligatorisk registerkontroll inom dessa skolformer kan inte anses vara mer betungande än inom de obligatoriska skolformerna och de aktuella huvudmännen står under Statens skolinspektions tillsyn. När det gäller just gymnasieskolan och gymnasiesärskolan finns i stället flera argument som talar för en obligatorisk registerkontroll av samma modell som redan gäller för bl.a. grundskolan och grundsärskolan. En obligatorisk registerkontroll innebär att den som fattar beslut om att anställa, anlita eller ta emot en person inte behöver ställas inför valet att begära ett registerutdrag eller inte. En obligatorisk kontroll i stort torde uppfattas som mindre kränkande av dem som blir föremål för den eftersom de enskilda inte riskerar att känna sig utpekade på grund av att den tilltänkta arbetsgivaren valt att kontrollera just dem. Det bör också beaktas att det är frivilligt att söka sig till arbeten inom gymnasie- och gymnasiesärskolan och därmed också att visa upp registerutdrag.

En registerkontroll av det slag som regleras i skollagen är visserligen ingen garanti för att olämpliga personer inte tillåts att verka inom de aktuella skolformerna. Den minskar dock risken för att personer som har dömts för sexualbrott och andra brott som innefattar allvarliga kränkningar av andra människor anställs utan att skolans huvudman har kännedom om brottsligheten. Därmed stärks barnens skydd mot övergrepp.

Av regeringsformen framgår att lag eller annan föreskrift inte får meddelas i strid med Sveriges åtaganden på grund av den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen). Sedan den 1 januari 1995 gäller konventionen som svensk lag (SFS 1994:1219). Enligt Europakonventionen har var och en rätt till respekt för sitt privat- och familjeliv, sitt hem och sin korrespondens (artikel 8 punkten 1). Åtnjutandet av denna rättighet får inte inskränkas annat än med stöd av lag och om det i ett demokratiskt samhälle är nödvändigt med hänsyn till bl.a. förebyggande av brott eller till skydd för andra personers fri- och rättigheter (artikel 8 punkten 2).

Avgörande för frågan om den obligatoriska registerkontrollen enligt skollagen ska omfatta även gymnasieskolan och gymnasiesärskolan är avvägningen mellan å ena sidan intresset av att minska riskerna för övergrepp och å andra sidan skyddet för den personliga integriteten. En uppgift om att en viss person dömts för brott måste betraktas som integritetskänslig. De flesta vill inte att en sådan uppgift om dem ska spridas.

Som ovan framgår görs bedömningen att en obligatorisk registerkontroll inom gymnasieskolan och gymnasiesärskolan skulle stärka skyddet mot övergrepp för det stora antal barn som genomför utbildning i dessa skolformer. Att så långt som möjligt minska risken för övergrepp är av mycket stor vikt. I detta sammanhang måste Sveriges åtaganden enligt barnkonventionen särskilt framhållas. Utifrån barnkonventionens perspektiv är skyddet för barnet det övergripande intresset och den vuxnes integritet får stå tillbaka för detta. Redan i dag finns en skyldighet att på begäran visa upp ett registerutdrag i nästan alla de fall som skulle omfattas av en obligatorisk registerkontroll. I förhållande till gällande rätt är den inskränkning i den personliga integriteten som införandet av en obligatorisk registerkontroll skulle innebära därmed förhållandevis begränsad. Sammanfattningsvis får därför de skäl som anförts för att skollagens regler om registerkontroll ska gälla även inom gymnasieskolan och gymnasiesärskolan anses väga så tungt att den inskränkning av den personliga integriteten som en obligatorisk registerkontroll innebär bör accepteras. Därför föreslås att bestämmelserna om registerkontroll i skollagen även ska gälla inom gymnasieskolan och gymnasiesärskolan.

Personal vid arbetsplatser där elever deltar i arbetsplatsförlagt lärande ska inte omfattas av obligatorisk registerkontroll

De bestämmelser om registerkontroll som finns i skollagen i dag omfattar inte bara den som erbjuds anställning inom t.ex. grundskolan, utan även uppdragstagare och personer som är anställda hos någon som ingått avtal med den som bedriver verksamheten. Detta gäller under förutsättning att de erbjuds eller tilldelas arbete inom verksamheten under omständigheter liknande dem som förekommer i ett anställningsförhållande inom denna (2 kap. 31 § andra stycket 1 skollagen). Därmed avses, enligt förarbetena, att det ska vara fråga om regelbundet förekommande eller återkommande arbetsuppgifter som annars utförs eller skulle kunna utföras av anställda inom verksamheten. Ett annat sätt att uttrycka saken är att det hade varit ett alternativ att i stället anställa personal för att utföra arbetet. Bestämmelsen omfattar inte personer som utför tillfälliga arbetsuppgifter, t.ex. en elektriker eller en rörmokare som anlitas för att utföra vissa reparationsarbeten. I sådana situationer är det ju inte aktuellt att i stället anställa en person för att få arbetet utfört. Däremot omfattas personer som ersätter anställda, t.ex. när en person kortvarigt hyrs in från ett bemanningsföretag vid tillfällig frånvaro bland personalen, se propositionen Utvidgad registerkontroll inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg (prop. 2007/08:28 s. 15).

En grupp personer som många elever i gymnasie- och gymnasiesärskolan kommer i kontakt med under sin utbildning är personalen på de arbetsplatser där eleven deltar i arbetsplatsförlagt lärande. Dessa personer kan inte sägas erbjudas eller tilldelas arbete inom gymnasie- och gymnasiesärskolan under omständigheter liknande dem som förekommer i ett anställningsförhållande inom verksamheten. Arbetsplatsförlagt lärande kan utgöra en stor del av utbildningens innehåll i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Utbildningen på yrkesprogram i gymnasieskolan och nationella program i gymnasiesärskolan ska innehålla arbetsplatsförlagt lärande i minst 15 respektive 22 veckor (4 kap. 12 § gymnasieförordningen [2010:2039]). Gymnasial lärlingsutbildning ska i huvudsak vara förlagd till en eller flera arbetsplatser, vilket innebär att eleven ska genomföra mer än hälften av sin utbildning som arbetsplatsförlagt lärande (16 kap. 11 § och 19 kap. 10 § skollagen samt 4 kap. 12 § gymnasieförordningen). Även introduktionsprogrammen programinriktat individuellt val, yrkesintroduktion och individuellt alternativ får utformas så att de inte är i huvudsak skolförlagda (15 kap. 11 § skollagen).

För alla elever som deltar i arbetsplatsförlagt lärande ska det utses en handledare på arbetsplatsen (4 kap. 14 § gymnasieförordningen). Eftersom många elever genomför en betydande del av utbildningen som arbetsplatsförlagt lärande har handledaren en central roll, vilket skulle kunna motivera en obligatorisk registerkontroll av den person som man avser att tilldela denna uppgift. Att göra en registerkontroll av handledaren utan att också kontrollera annan personal på arbetsplatsen

framstår dock som en ineffektiv åtgärd för att säkerställa en säker och trygg miljö för eleverna. Eleverna torde regelmässigt arbeta nära andra än handledaren och det är inte ens säkert att handledaren är den person som eleven har tätast kontakt med. Vidare kan även personal som inte alls arbetar nära eleven utgöra ett hot mot elevens säkerhet och trygghet. De fördelar som det skulle innebära ur ett elevs säkerhetsperspektiv att införa obligatorisk registerkontroll av enbart handledaren kan därför inte anses uppväga det intrång i den personliga integriteten som en sådan kontroll utgör. Att utsträcka registerkontrollen till annan personal vid de arbetsplatser där elever tas emot för att delta i arbetsplatsförlagt lärande är dock att gå för långt. Därför görs bedömningen att vare sig handledare eller annan personal på arbetsplatser där elever genomför arbetsplatsförlagt lärande bör omfattas av den obligatoriska registerkontrollen.

Mot detta kan invändas att det finns fall där elever tas emot hos en ensamföretagare och där handledaren följaktligen är den enda personen på arbetsplatsen. I sådana fall kan dock huvudmannen på eget initiativ begära att få se ett registerutdrag med stöd av lagen om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn, under förutsättning att eleven ännu inte fyllt arton år.

Sekretess

Av offentlighets- och sekretesslagen (2009:400, OSL) framgår att uppgifter som en sökande lämnar i ett anställningsärende i regel är offentliga (39 kap. 2 § andra stycket). Det har varit en viktig princip att det ska gälla offentlighet i sådana ärenden (se prop. 1979/80:2 del A s. 200 f. och prop. 1986/87:3 s. 8). I dag finns inga sekretessbestämmelser för registerutdrag som lämnas in enligt skollagen. Någon förändring föreslås inte i detta avseende.

5 Beslut om att inte flytta upp en elev till närmast högre årskurs

5.1 Gällande rätt

Skolplikten upphör, enligt huvudregeln i skollagen (2010:800), vid utgången av vårterminen det nionde året eller, om eleven går i specialskolan, det tionde året efter det att eleven börjat fullgöra skolplikten (7 kap. 12 §). För en elev som inte har gått ut högsta årskursen när skolplikten annars skulle ha upphört upphör skolplikten först ett år senare, dock senast när eleven fyller 18 år. Frågan om skolpliktens förlängning prövas av hemkommunen eller, när det gäller specialskolan, Specialpedagogiska skolmyndigheten (7 kap. 13 §). Hemkommunens eller Specialpedagogiska skolmyndighetens beslut i fråga om förlängning av skolplikten är möjligt att överklaga hos Skolväsendets överklagandenämnd (28 kap. 12 § första stycket 3 respektive 28 kap. 14 § första stycket 2).

Vanligtvis är skälet till att en elev inte har gått ut högsta årskursen efter nio respektive tio års skolgång att eleven har gått om en årskurs. Bestämmelser om flyttning av elever till en högre årskurs finns i skolförordningen (2011:185). Enligt huvudregeln ska varje elev vid slutet av läsåret flyttas till närmast högre årskurs (4 kap. 4 §). Rektorn kan dock besluta att en elev inte ska flyttas till närmast högre årskurs, om detta med hänsyn till elevens utveckling och personliga förhållanden i övrigt är lämpligast för eleven. Innan rektorn fattar beslut i en sådan fråga ska elevens vårdnadshavare få tillfälle att yttra sig. Rektorn får inte uppdra åt någon annan att fatta beslut om att en elev inte ska flyttas upp (4 kap. 5 §). Rektorn får även på begäran av en elevs vårdnadshavare besluta att eleven får gå om en årskurs (4 kap. 6 §). Det finns också möjlighet för rektorn att besluta att en elev ska flyttas till en högre årskurs än den som eleven redan tillhör eller normalt ska tillhöra (4 kap. 7 §). Rektorns beslut går inte att överklaga (15 kap. 1 §).

5.2 Förslag i promemorian om utbildning för nyanlända elever (Ds 2013:6)

I promemorian Utbildning för nyanlända elever. Mottagande och skolgång (Ds 2013:6) föreslås en ändring av huvudregeln om när skolplikten upphör. Enligt förslaget ska skolplikten upphöra vid utgången av den högsta årskursen i grundskolan, grundsärskolan eller specialskolan, i stället för efter det nionde eller tionde året. Motsvarande föreslås gälla om eleven fullgör sin skolplikt enligt bestämmelserna i 24 kap. skollagen.

Enligt förslagen i promemorian bör skolplikten, liksom i dag, upphöra ett år senare för den elev som inte har gått ut högsta årskursen efter att ha gått i skolan i nio, eller, när det gäller specialskolan, tio läsår. Gränsen för när skolplikten senast ska upphöra föreslås dock sättas vid utgången av vårterminen det kalenderår när eleven fyller 18 år, i stället för på 18-årsdagen. Vidare föreslås att skollagens bestämmelse om prövning av

skolplikens förlängning ska upphöra att gälla. I promemorian anges följande skäl till detta förslag (s. 94). Eftersom det följer direkt av lagtexten att skolplikten i nu aktuella fall ska upphöra ett år senare finns det ingen möjlighet att vid denna prövning ta hänsyn till andra faktorer än om eleven faktiskt har gått nio eller tio år i skolan utan att ha gått ut högsta årskursen. Om så är fallet ska elevens skolplikt upphöra ett år senare. Eftersom den prövning som hemkommunen eller Specialpedagogiska skolmyndigheten ska göra inte fyller någon reell funktion bör en sådan prövning inte längre göras.

I promemorian konstateras att det som i praktiken blir avgörande för frågan om skolplikens förlängning är rektorns möjlighet att besluta att en elev vid slutet av ett läsår inte ska flyttas till närmast högre årskurs, om detta med hänsyn till elevens utveckling och personliga förhållanden i övrigt är lämpligast för eleven (4 kap. 5 § skolförordningen). Därefter anges att det kan finnas skäl att se över om denna reglering bör ligga på lagnivå och om rektorns beslut bör kunna överklagas. En översyn av denna fråga bör dock enligt promemorian lämpligen göras i samband med att andra frågor som rör skolgången för alla elever, inte enbart de nyanlända, ses över (s. 94 f.).

Promemorian har remitterats och bereds i Regeringskansliet.

5.3 Förslag om att beslut att neka flyttning till högre årskurs bör kunna överklagas och gälla för hela det kommande läsåret

Förslag: Skolförordningens bestämmelser om flyttning till högre årskurs ska, med vissa förtydliganden, flyttas till skollagen.

Ett beslut att en elev inte ska flyttas till närmast högre årskurs ska kunna överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd.

Det ska bl.a. förtydligas att rektorns beslut att en elev inte ska flyttas till närmast högre årskurs ska gälla för det läsår som följer närmast efter beslutet. Det innebär att eleven ska gå om årskursen även om han eller hon byter skola. Det ska också förtydligas att inte bara elevens vårdnadshavare, utan även eleven själv, ska få tillfälle att yttra sig innan rektorn fattar ett sådant beslut.

Skälen för förslaget

Frågor om uppflyttning bör regleras i lag i stället för i förordning

Som huvudregel ska föreskrifter som avser förhållandet mellan enskilda och det allmänna meddelas genom lag om de gäller skyldigheter för enskilda (8 kap. 2 § första stycket 2 regeringsformen). En rektors beslut att på eget initiativ inte flytta en elev till närmast högre årskurs vid slutet av ett läsår är ingripande för eleven. I praktiken medför beslutet i de allra

flesta fall en förlängning av elevens skolplikt. Bestämmelserna om beslut av detta slag bör därför finnas i det kapitel i skollagen som innehåller bestämmelser om skolplikten och dess längd i stället för i skolförordningen.

Skolförordningen innehåller även andra bestämmelser som rör flyttning till högre årskurser. För överskådlighetens skull bör dessa bestämmelser hållas samlade. Därför föreslås att samtliga bestämmelser om flyttning till högre årskurs flyttas från skolförordningen till skollagen.

I samband med att bestämmelserna flyttas till skollagen bör det göras ett förtydligande i den bestämmelse enligt vilken rektorn får besluta att en elev ska flyttas till en högre årskurs än den som eleven redan tillhör eller normalt ska tillhöra. Enligt den nu gällande bestämmelsen får ett sådant beslut fattas om eleven har goda förutsättningar att delta i utbildningen i den högre årskursen och elevens vårdnadshavare medger det (4 kap. 7 § skolförordningen). Det bör på ett tydligare sätt framgå att beslut av detta slag får fattas såväl vid slutet av ett läsår som tidigare under läsåret och att det alltså dels kan handla om att, under pågående läsår, flytta en elev från t.ex. årskurs 1 till årskurs 2, dels om att vid slutet av ett läsår flytta en elev som har gått årskurs 1 direkt till årskurs 3 i stället för att följa huvudregeln och flytta eleven till närmast högre årskurs. Det föreslås därför att det i bestämmelsen anges att rektorn under eller vid slutet av ett läsår får besluta att en elev ska flyttas till en högre årskurs än den som eleven redan tillhör eller normalt ska flyttas till, om eleven har goda förutsättningar att delta i utbildningen i den högre årskursen och elevens vårdnadshavare medger det.

Ett beslut att neka uppflyttning bör vara möjligt att överklaga och gälla för det kommande läsåret

Som nämnts i föregående avsnitt utgör en rektors beslut att inte flytta en elev till närmast högre årskurs en mycket ingripande åtgärd för eleven. I praktiken innebär det nästan alltid en förlängning av elevens skolplikt. I dag får ett sådant beslut dock inte överklagas (15 kap. 1 § skolförordningen). Samtidigt är det möjligt att överklaga andra beslut som fattas av rektorn och som har stor betydelse för eleven, såsom beslut om särskilt stöd i en särskild undervisningsgrupp eller enskilt och beslut om anpassad studiegång (28 kap. 16 § första stycket 2 och 3 skollagen). Även sådana beslut om skolpliktens förlängning som enligt förslaget i Ds 2013:6 bör tas bort är möjliga att överklaga (28 kap. 12 § första stycket 3 respektive 28 kap. 14 § första stycket 2 skollagen). Av rätts-säkerhetsskäl föreslås därför nu att rektorns beslut att inte flytta upp en elev ska vara möjligt att överklaga till Skolväsendets överklagandenämnd, såvida det inte är fråga om ett sådant beslut att låta en elev gå om som fattas på begäran av elevens vårdnadshavare.

Förslaget ger eleven ökad rättssäkerhet vid prövning av frågor som har konsekvenser för skolpliktens längd. Vid sin överprövning av rektorns

beslut ska nämnden göra en bedömning av om det med hänsyn till elevens utveckling och personliga förhållanden i övrigt är lämpligast att eleven går om en årskurs. Därigenom skiljer sig överprövningen av ett beslut om att en elev ska gå om en årskurs markant från överprövningen av beslut om förlängning av skolplikten, där den ensamt avgörande frågan är om eleven har gått nio eller, vad gäller specialskolan, tio år i skolan utan att ha gått ut högsta årskursen. Att beslut att inte flytta upp en elev föreslås bli överklagbara ligger också väl i linje med förslaget i Ds 2013:6 att ta bort hemkommunens respektive Specialpedagogiska skolmyndighetens prövning av skolpliktens förlängning. Det finns nämligen än mindre anledning att behålla en prövning som saknar funktion (och möjligheten att överklaga de beslut som denna prövning utmynnar i) om de beslut som faktiskt har betydelse för skolpliktens längd blir överklagbara.

För att ett beslut att inte flytta en elev till närmast högre årskurs ska kunna fattas på rektorns initiativ krävs att det med hänsyn till elevens utveckling och personliga förhållanden i övrigt är lämpligast för eleven. Dessa förutsättningar bör endast kunna anses vara uppfyllda om eleven har betydande svårigheter att nå kunskapskraven och det kan antas att det skulle hjälpa eleven om han eller hon gick om en årskurs. Det bör således handla om elever som redan ges särskilt stöd och har åtgärdsprogram, men där dessa åtgärder inte kan förväntas vara tillräckliga. Bedömningen ska dessutom vara att elevens individuella förutsättningar att nå kunskapskraven förbättras om eleven får gå om en årskurs. Även när eleven går om en årskurs är det naturligtvis viktigt att reglerna om stöd och särskilt stöd i 3 kap. skollagen beaktas så att eleven får det stöd eller särskilda stöd i skolarbetet som han eller hon behöver.

Det måste anses ligga i sakens natur att ett beslut att inte flytta en elev till närmast högre årskurs ska gälla för hela det kommande läsåret. Med hänsyn till vad som sagts ovan om villkoren för att fatta ett beslut om att inte flytta upp en elev är det inte troligt att en elev som omfattas av ett sådant beslut skulle ha förutsättningar att flytta upp till nästa årskurs innan det läsår som eleven går om är slut. Eleven skulle ju i så fall missa delar av den undervisning som bedrivits i den högre årskursen.

Det bör därför tydligt anges i författning att ett beslut att inte flytta upp en elev till närmast högre årskurs gäller för hela det läsår som följer närmast efter beslutet och därmed också oavsett om eleven byter skola eller inte. Att rektorn vid den mottagande skolan försäkrar sig om att eleven placeras i den årskurs som eleven tillhör måste anses vara en självklarhet redan enligt gällande regelverk.

Beslut att neka uppflyttning bör även fortsättningsvis fattas av rektorn m.m.

Som tidigare nämnts är det i praktiken rektorns beslut att inte flytta en elev till högre årskurs som har störst betydelse för skolpliktens längd. Det kan övervägas om ett beslut med så långtgående konsekvenser för

eleven i stället borde fattas av hemkommunen. Rektorns åtgärd att på eget initiativ besluta att inte flytta en elev till högre årskurs grundas dock på grannliga överväganden av framför allt pedagogisk karaktär. Beslutet bör därför även i fortsättningen fattas av rektorn.

De här aktuella besluten är många gånger av mycket ingripande karaktär för barnet. Enligt nu gällande regler ska elevens vårdnadshavare få tillfälle att yttra sig innan rektorn beslutar att inte flytta upp en elev. Ur ett barnrättsperspektiv är det dock viktigt att det uttryckligen anges i lagtexten att också eleven själv ska få tillfälle att yttra sig innan rektorn fattar sitt beslut. En liknande bestämmelse finns bl.a. när det gäller åtgärdsprogram i 3 kap. 9 § skollagen, där det anges att eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas.

6 Tilläggsbelopp för barn och elever som har ett omfattande behov av särskilt stöd

6.1 Gällande rätt

Den 1 juli 2009 trädde nya, mer precisa, regler för kommunernas beräkning av bidrag till verksamheter med enskild huvudman i kraft. Reglerna bygger på likabehandlingsprincipen och syftar till att verksamheter med enskild huvudman ska få bidrag på lika villkor och inte missgynnas i förhållande till kommunernas egna verksamheter. Bidraget ska bestå av ett grundbelopp som innefattar vissa särskilt reglerade kostnadsposter och där kommunens budget för det aktuella kalenderåret ska vara utgångspunkt, samt i vissa fall ett tilläggsbelopp. Tilläggsbelopp ska bl.a. lämnas för barn och elever som har ett omfattande behov av särskilt stöd. Hemkommunen är dock inte skyldig att betala tilläggsbelopp för ett barn eller en elev i behov av särskilt stöd om betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen (se t.ex. 10 kap. 39 § skollagen [2010:800]).

Av förarbetena till de reformerade bidragsreglerna framgår att skyldigheten att ge stöd åt barn och elever i behov av särskilt stöd gör att det i grundbeloppets kostnadsposter för undervisning respektive läromedel och utrustning ingår resurser för sådana stödåtgärder. Möjligheterna att begära extra resurser för elever i behov av särskilt stöd är därför mycket begränsade. Det senare kan röra sig om stödåtgärder av extraordinärt slag, som innebär att mer betydande resurser måste avsättas för en enskild elevs räkning. Stödet bör då väsentligen avvika från vad som har samband med de resurser som normalt kan hänföras till det generella stöd som skolan är skyldig att tillhandahålla. Vidare sägs att tilläggsbeloppet för särskilt stöd endast är avsett att ge möjlighet till särskild ersättning för enskilda elever som har omfattande behov av särskilt stöd. Det ska avse extraordinära stödåtgärder, som inte har koppling till den vanliga undervisningen, t.ex. tekniska hjälpmedel, assistenthjälp och anpassning av en skollokal. Det kan också vara fråga om stödåtgärder till elever med stora inlärningssvårigheter som beror på språkliga eller sociala faktorer. Även elever med olika förståelsenivå och olika kunskapsprofiler kan räknas hit. För sådana elever är det i första hand specialpedagogiska insatser som kan bli aktuella, se propositionen Offentliga bidrag på lika villkor (prop. 2008/09:171 s. 35 och 42).

Kostnaderna för stödet ska vara omedelbart kopplade till en enskild elev och ha samband med dennes särskilda behov och förutsättningar för att kunna fullgöra sin skolgång. Det krävs då att elevens stödbehov klarläggs och bedöms, t.ex. inom ramen för den utredning och det åtgärdsprogram som skolans rektor ansvarar för (se prop. 2008/09:171 s. 42).

I skolförordningen (2011:185) och gymnasieförordningen (2010:2039) anges att med tilläggsbelopp avses ersättning för assistenthjälp, anpass-

ning av lokaler eller andra extraordinära stödåtgärder som inte har anknytning till den vanliga undervisningen (14 kap. 8 § respektive 13 kap. 7 §).

En del i reformen med nya bidragsregler var att beslut om bidrag nu är möjliga att överklaga till allmän förvaltningsdomstol enligt regler i skollagen (28 kap. 5 § 2). Tidigare kunde en kommuns bidragsbeslut endast överklagas enligt bestämmelserna om laglighetsprövning i 10 kap. kommunallagen (1991:900).

Under de år som gått sedan de nya bidragsreglerna började gälla har ett mycket stort antal ärenden prövats i domstol och en stor andel av dessa har handlat om huruvida en verksamhet med enskild huvudman har rätt till tilläggsbelopp för särskilt stöd. I en klar majoritet av dessa ärenden har den enskilde huvudmannen nekats tilläggsbelopp.

I ett principiellt vägledande avgörande från den 7 juni 2012 har Högsta förvaltningsdomstolen (HFD) prövat frågan om förutsättningarna för bidrag enligt skollagen till fristående skola i form av tilläggsbelopp (HFD 2012 ref. 46). Upprinnelsen till målet var att en kommun avslagit en ansökan från en fristående skola om att bidrag i form av tilläggsbelopp avseende kostnader för en elevassistent och en extra lärare skulle lämnas för en av skolans elever. Kammarrätten fann att tilläggsbelopp skulle lämnas för assistenten men inte för resursläraren. Vad gäller resursläraren uttalade kammarrätten att en resurslärare måste anses utgöra undervisande personal med syfte att hjälpa eleven att nå skolans utbildningsmål och att kostnaden härför därför ska rymmas inom grundbeloppet. Kommunen överklagade kammarrättens dom till HFD och yrkade att domen skulle upphävas i den del som avsåg tilläggsbelopp avseende kostnader för en assistent.

I sina domskäl uttalade HFD att en förutsättning för att tilläggsbelopp ska kunna lämnas är att eleven har ett omfattande behov av särskilt stöd som inte är förknippat med undervisningssituationen och att stödåtgärderna ska vara extraordinära. Näst intill alla elevers behov ska därmed enligt domstolen kunna tillgodoses inom ramen för grundbeloppet. Vidare uttalade HFD att regelverket förutsätter att en individuell bedömning görs av varje elevs unika situation och behov. Om utredningen visar att en viss elev har ett stödbehov som är av det slaget att det kan anses kvalificera som omfattande behov av särskilt stöd, saknar det betydelse att andra elever med motsvarande diagnos inte har bedömts ge rätt till tilläggsbelopp. HFD underströk därefter att eftersom tilläggsbelopp endast ska lämnas i undantagsfall måste utredningen klart visa att eleven har ett sådant omfattande behov av särskilt stöd. Avslutningsvis fann HFD att utredningen inte visade att eleven hade ett sådant omfattande behov av särskilt stöd utanför undervisningssituationen som var av det slaget att tilläggsbelopp kunde lämnas.

Efter HFD:s avgörande har domstolarna i ännu högre grad än tidigare varit restriktiva med att bifalla enskilda huvudmäns överklaganden av beslut avseende tilläggsbelopp.

6.2 Förslag till ändringar i bestämmelserna om tilläggsbelopp

Förslag: Det ska förtydligas i skollagen att tilläggsbelopp för särskilt stöd ska vara individuellt utformat utifrån barnets eller elevens behov. Tilläggsbeloppet ska syfta till att eleven får förutsättningar att nå målen för utbildningen. För förskolan ska tilläggsbeloppet syfta till att målen för utbildningen nås.

I skolförordningen och i gymnasieförordningen ska det anges att med tilläggsbelopp för särskilt stöd avses, utöver ersättning för extraordinära stödåtgärder som inte har anknytning till den vanliga undervisningen, också ersättning för sådana extraordinära stödåtgärder som riktas till barn och elever med stora inlärningssvårigheter.

Skälen för förslaget

Dagens regler om bidrag för verksamheter med enskild huvudman har nu gällt i några år. Det finns omständigheter som talar för att en generell översyn av regelverket är motiverad. Barn och elever har rätt att utifrån sina förutsättningar utvecklas så långt som möjligt mot utbildningens mål. Barn och elever ska därför ges stöd och stimulans för en sådan utveckling. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Detta gäller lika för alla elever, oavsett vilken skola de valt. Därför är det bekymmersamt att bestämmelserna om tilläggsbelopp för särskilt stöd har lett till en stor mängd överklaganden, med de utdragna processer som detta ofta innebär, och till en mycket restriktiv praxis.

Den stora mängd domstolsavgöranden som finns beträffande tilläggsbelopp för särskilt stöd pekar på att det finns oklarheter i gränsdragningen mellan den grundläggande likabehandlingsprincipen som bidragsreglerna är uppbyggda kring och tilläggsbeloppets funktion som extra bidrag med utgångspunkt i enskilda barns eller elevers individuella stödbehov. Detta försvårar gränsdragningen mellan vilken ersättning som ingår i grund- respektive tilläggsbeloppet.

Behovet av en översyn av reglerna om beräkning och beslut om bidrag till fristående skolor har framhållits av Friskolekommittén i betänkandet *Friskolorna i samhället* (SOU 2013:56 s. 305). I propositionen *Villkor för fristående skolor m.m.* uttalade regeringen att det finns behov av att undersöka hur bestämmelserna fungerar liksom att bedöma transparensen i hur underlaget för bidragsbesluten hanteras. Enligt regeringen ger även det stora antalet överklaganden anledning till en översyn. Därför avser regeringen att i en utredning göra en översyn av de bestäm-

melser om beräkning och beslut om bidrag till fristående skolor som infördes 2010. Utredningen bör också, enligt regeringen, granska hur kommunerna redovisar sina kostnader för skolväsendet (prop. 2013/14:112 s. 69 f.).

Friskolornas riksförbund och enskilda företrädare för enskilda huvudmän har i olika sammanhang gett uttryck för uppfattningen att domstolarnas tillämpning av den del av regelverket som rör tilläggsbelopp för särskilt stöd har blivit alltför restriktiv och att det har blivit svårare att få tilläggsbelopp för elever i fristående verksamheter än vad lagstiftaren avsett. Detta anses särskilt missgynna elever i mindre fristående skolor och fristående skolor som är särskilt inriktade mot elever i behov av särskilt stöd. Detta är problematiskt, eftersom elevens val av skola inte ska ha betydelse för vilket stöd eleven kan få. Domstolarnas praxis tyder på att det blivit mycket svårt för enskilda huvudmän att få tilläggsbelopp för elever som har ett omfattande behov av särskilt stöd. Även om det därför finns skäl att göra en bred översyn av reglerna om bidrag för verksamheter med enskild huvudman, föreslås nu några ändringar som kan göras på kort sikt och som kan skapa förutsättningar för en mindre restriktiv tillämpning av bestämmelserna om tilläggsbelopp.

Av de förarbeten som nämnts i avsnitt 6.1 framgår att syftet med införandet av tilläggsbelopp var att säkerställa att barn och elever i verksamheter med enskild huvudman ska kunna få det särskilda stöd de har rätt till även i extraordinära situationer då extra resurser hade krävts om barnet eller eleven hade gått i någon av hemkommunens egna verksamheter. Det framgår även av dessa förarbeten att ett tilläggsbelopp inte ska avse stödåtgärder som har koppling till den vanliga undervisningen, men att det däremot kan handla om stödåtgärder för elever med stora inlärningssvårigheter och att tilläggsbeloppet ska ha samband med elevens förutsättningar att fullgöra sin skolgång. Även om det i förarbetena främst talas om stödåtgärder för elever, måste förarbetena i denna del anses ha en principiell giltighet även när det gäller förskolan.

Av de många domstolsavgöranden som finns på området kan utläsas att regelverket tillämpas mycket restriktivt och att det ställs höga krav för att rätt till tilläggsbelopp ska anses föreligga. I domstolarna har det hänt att kommuner argumenterat för att tilläggsbelopp bara ska kunna lämnas i situationer där elever har behov av omfattande stöd för sin dagliga livsföring och inte enbart för att ges förutsättningar att nå utbildningens mål.

I det avgörande som nämnts i föregående avsnitt gjorde kammarrätten bedömningen att tilläggsbelopp inte kunde lämnas för kostnader för en resurslärare eftersom kostnader för undervisande personal med syfte att hjälpa eleven att nå skolans utbildningsmål ska rymmas inom grundbeloppet. Frågan om tilläggsbelopp skulle lämnas avseende en extra lärare var inte föremål för HFD:s prövning, varför HFD inte gjorde

någon överprövning av kammarrättens bedömning i detta avseende. Däremot uttalade HFD att det är en förutsättning för att tilläggsbelopp ska kunna lämnas att eleven har ett omfattande behov av särskilt stöd som inte är förknippat med undervisningssituationen.

HFD:s uteslutande av möjligheten att lämna tilläggsbelopp för särskilt stöd som är förknippat med undervisningssituationen innebär att utrymmet för att lämna tilläggsbelopp blir mycket snävt när det gäller elever med inlärningssvårigheter. Ersättning för stöd i form av extra undervisning eller undervisning i en särskild grupp som syftar till att hjälpa elever med svårigheter att nå målen ska ges inom kostnadsposten för undervisning. Tilläggsbeloppet ska dock ge möjlighet till särskild ersättning för enskilda elever som har omfattande behov av särskilt stöd (jfr prop. 2008/09:171 s. 42). Fristående skolor bör därför kunna få tilläggsbelopp i sådana fall där inte ens sådana åtgärder som extra undervisning eller undervisning i en särskild grupp är tillräckliga, utan där det krävs extraordinära stödåtgärder för att en elev med inlärningssvårigheter ska kunna fullgöra sin skolgång. Om utredningen i ett ärende om tilläggsbelopp visar att en enskild elev har ett omfattande behov av särskilt stöd för att kunna fullgöra sin skolgång bör den fristående skolan alltså kunna få bidrag i form av tilläggsbelopp även för vissa åtgärder som har koppling till undervisningen. Det kan exempelvis vara fråga om kostnader för en extra lärarresurs eller omfattande specialpedagogiska insatser.

Som nämnts ovan händer det att kommuner gör gällande att tilläggsbelopp bara kan lämnas i situationer där elever har behov av omfattande stöd för sin dagliga livsföring och inte enbart för att ges förutsättningar att nå utbildningens mål. Vidare innebär HFD:s praxis att utrymmet för att lämna tilläggsbelopp är mycket snävt när det gäller elever med inlärningssvårigheter. Av förarbetena framgår att tilläggsbelopp kan avse stödåtgärder för elever med stora inlärningssvårigheter och att tilläggsbeloppet ska ha samband med elevens förutsättningar att fullgöra sin skolgång. För att lagtexten ska stå i bättre överensstämmelse med förarbetena föreslås därför att det ska anges i skollagen att tilläggsbeloppet, vad gäller förskoleklassen, grundskolan, grundsärskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan, ska syfta till att eleven får förutsättningar att nå målen för utbildningen. Därmed bör det stå klart för var och en att det är tillräckligt att åtgärderna krävs för att eleven ska kunna fullgöra sin skolgång.

För förskolan finns inte mål som innebär att verksamheten ansvarar för att varje barn ska inhämta vissa kunskaper på motsvarande sätt som i t.ex. grundskolan. Däremot har förskolan mål som anger inriktningen på arbetet i verksamheten (jfr bilagan till förordningen [SKOLFS 1998:16] om läroplan för förskolan, avsnitt 2 Mål och riktlinjer och bilagan till förordningen [SKOLFS 2010:37] om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, avsnitt 2.2 Kunskaper). Detta hänger

samman med att förskola och skola historiskt sett varit två olika typer av verksamheter med olika innehåll och syften. För förskolans del föreslås därför att det anges i skollagen att tilläggsbeloppet ska syfta till att målen för utbildningen nås.

När det gäller skollagens bestämmelser om tilläggsbelopp föreslås härutöver att det uttryckligen anges att tilläggsbeloppet ska vara individuellt utformat utifrån barnets eller elevens behov. Detta innebär en kodifiering av HFD:s uttalanden i HFD 2012 ref. 46 om att regelverket förutsätter att en individuell bedömning görs av varje elevs unika situation och behov.

Som nämnts i avsnitt 6.1 anges i skol- och gymnasieförordningarna att med tilläggsbelopp avses ersättning för extraordinära stödåtgärder som inte har anknytning till den vanliga undervisningen. För att säkerställa att tilläggsbelopp ska kunna lämnas för kostnader för åtgärder som riktar sig till barn och elever med inlärningssvårigheter, och som därför är förknippade med en undervisningssituation, föreslås att det ska anges i förordningarna att med tilläggsbelopp avses, utöver ersättning för extraordinära stödåtgärder som inte har anknytning till den vanliga undervisningen, också ersättning för sådana extraordinära stödåtgärder som riktas till barn och elever med stora inlärningssvårigheter. Förslaget innebär att den ansats som finns i förarbetena till de reformerade bidragsreglerna tydligare kommer till uttryck också i förordningstexten. För att tilläggsbelopp ska kunna lämnas krävs dock att åtgärderna går utöver vad som ingår i grundbeloppet. De extraordinära stödåtgärder som avses kan exempelvis handla om en extra lärar- eller speciallärarresurs för elever som har behov av sådana insatser kontinuerligt under skoldagen.

7 En följdändring i skollagen med anledning av den nya gymnasiesärskolan

Förslag: En kvarvarande bestämmelse i skollagen om specialutformade program i gymnasiesärskolan ska tas bort.

Skälen för förslaget

Som en följd av förslagen i propositionen En gymnasiesärskola med hög kvalitet (prop. 2011/12:50, bet. 2011/12:UbU9, rskr. 2011/12:141) ska utbildning inom gymnasiesärskolan som påbörjats efter den 30 juni 2013, till skillnad från utbildning som påbörjats tidigare, inte omfatta specialutformade program. Vissa bestämmelser i skollagen (2010:800) innehåller dock fortfarande hänvisningar till sådana program. I 21 kap. 4 § skollagen anges att särskild utbildning för vuxna på gymnasial nivå syftar till att ge vuxna kunskaper på en nivå som motsvarar den som utbildningen på nationella eller specialutformade program i gymnasiesärskolan ska ge. Vidare ska en hemkommun enligt 29 kap. 9 § skollagen löpande

hålla sig informerad om hur de ungdomar i kommunen som fullgjort sin skolplikt men som inte fyllt 20 år är sysselsatta i syfte att kunna erbjuda dem lämpliga individuella åtgärder. Enligt den nämnda paragrafen omfattar inte denna skyldighet de ungdomar som genomför eller har fullföljt utbildning på nationella program i gymnasieskola, nationella eller specialutformade program i gymnasiesärskola eller motsvarande utbildning.

Eftersom utbildning som numera påbörjas inom gymnasiesärskolan inte ska omfatta specialutformade program bör de kvarvarande hänvisningarna i skollagen till sådana program tas bort. En lagändring som innebär att hänvisningen i 29 kap. 9 § skollagen tas bort kommer att träda i kraft den 1 januari 2015 (prop. 2013/14:191, bet. 2013/14:KrU9, rskr. 2013/14:354) Därefter kommer skollagen endast att innehålla en kvarvarande hänvisning till specialutformade program i gymnasiesärskolan, nämligen den som finns i 21 kap. 4 §. Nu föreslås att även den hänvisningen tas bort.

8 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Förslag: Ändringen i bestämmelsen om konfessionella inslag i utbildning med offentlig huvudman ska träda i kraft den 1 maj 2015. Övriga författningsändringar ska träda i kraft den 1 juli 2015.

Borttagandet av en kvarvarande hänvisning i skollagen till specialutformade program i gymnasiesärskolan ska kompletteras med övergångsbestämmelser som innebär att elever som påbörjat utbildning inom särskild utbildning för vuxna på gymnasial nivå som motsvarar ett specialutformat program i gymnasiesärskolan kan fullfölja sådan utbildning.

Bestämmelserna om registerkontroll inom gymnasie- och gymnasiesärskolan ska inte tillämpas på den som erbjuds eller tilldelas arbete inom någon av dessa skolformer under omständigheter liknande dem som förekommer i ett anställningsförhållande inom verksamheten, om det sker genom anställning hos någon som ingått avtal med den som bedriver verksamheten eller anställning inom annan kommunal verksamhet och personen i fråga hade anställningen redan före ikraftträdandet.

Skälen för förslaget

I denna promemoria lämnas förslag som rör konfessionella inslag vid skolavslutningar och andra högtider, möjlighet att genomgå kompletterande pedagogisk utbildning och samtidigt få en tidsbegränsad anställning och arbeta som lärare, registerkontroll av personal i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan, tilläggsbelopp för elever i behov av särskilt stöd och rektors beslut att en elev ska gå om en årskurs. Därutöver föreslås en följdändring i skollagen (2010:800) med anledning av den nya gymnasiesärskolan. Den föreslagna ändringen i bestämmelsen om konfessionella inslag i utbildning med offentlig huvudman bör träda i kraft i god tid före slutet av vårterminen 2015. Ett lämpligt datum för ikraftträdande är därför den 1 maj samma år. När det gäller övriga författningsändringar är den 1 juli 2015 ett lämpligt datum för ikraftträdande.

I avsnitt 7 föreslås att den hänvisning till specialutformade program i gymnasiesärskolan som finns kvar i 21 kap. 4 § skollagen tas bort. Samtidigt bör övergångsbestämmelser införas så att elever som påbörjat utbildning inom särskild utbildning för vuxna på gymnasial nivå som motsvarar ett specialutformat program i gymnasiesärskolan kan fullfölja sådan utbildning.

I avsnitt 4.2 föreslås att skollagens bestämmelser om registerkontroll även ska gälla inom gymnasie- och gymnasiesärskolan. Av förslaget följer att den som erbjuds en anställning inom dessa skolformer ska lämna in ett utdrag ur belastningsregistret. Det föreslås inte några bestämmelser

om registerkontroll av de personer som vid ikraftträdandet redan har en anställning inom de aktuella skolformerna. Den som vid ikraftträdandet redan är anställd inom någon av skolformerna omfattas alltså inte av den föreslagna regleringen, så länge han eller hon inte erbjuds en annan anställning inom gymnasie- eller gymnasiesärskolan.

Av hänsyn till den personliga integriteten bör inte heller den som vid ikraftträdandet redan är anställd hos t.ex. ett bemanningsföretag eller inom annan kommunal verksamhet än förskolan, förskoleklassen, fritidshemmet, grundskolan, grundsärskolan, gymnasieskolan, gymnasiesärskolan eller sådan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. skollagen omfattas av den nya regleringen. Sådana personer har inte haft någon möjlighet att avstå från att kontrolleras och bör behandlas på samma sätt som de personer som vid ikraftträdandet har en anställning inom gymnasie- eller gymnasiesärskolan. Liknande bedömningar när det gäller anställda gjordes i propositionen Stärkt skydd för barn mot sexuella övergrepp (prop. 2012/13:194 s. 42 f.) och i propositionen Utvidgad registerkontroll inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg (prop. 2007/08:28 s. 14). Det bör därför införas en övergångsbestämmelse som innebär att den nya regleringen inte tillämpas på personer som före ikraftträdandet anställts hos andra arbetsgivare än skolhuvudmännen eller inom annan kommunal verksamhet och som genom denna anställning erbjuds eller tilldelas arbete inom gymnasie- eller gymnasiesärskolan under omständigheter liknande dem som förekommer i ett anställningsförhållande inom verksamheten.

Personer som omfattas av den föreslagna övergångsbestämmelsen kan ändå vara skyldiga att på begäran visa upp ett utdrag ur belastningsregistret enligt lagen (2013:852) om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn. Av övergångsbestämmelserna till den lagen framgår dock att lagen inte ska tillämpas på den som erbjuds eller tilldelas uppgifter genom anställning hos någon som ingått avtal med den som bedriver verksamheten, om han eller hon hade anställningen redan före ikraftträdandet, dvs. före den 18 december 2013. Den som anställts vid ett senare tillfälle omfattas däremot av lagen och har därmed en skyldighet att, på begäran av den som beslutar om att anlita honom eller henne, visa upp ett registerutdrag. En förutsättning är förstås att de uppgifter som han eller hon erbjuds eller tilldelas innebär direkt och regelbunden kontakt med barn (3 §).

Några övergångsbestämmelser i övrigt bedöms inte behövas.

9 Konsekvenser

9.1 Ekonomiska konsekvenser för staten och kommunerna

Konsekvenser för staten

Förslaget om lokaler och inslag vid skolavslutningar och andra högtider

Förslaget om att det ska finnas ett visst utrymme för konfessionella inslag i utbildning med offentlig huvudman (avsnitt 2) berör inte staten annat än som huvudman för specialskolan och sameskolan. Det är frivilligt för huvudmannen att fira skolavslutningar eller högtider i kyrkor eller andra lokaler. Förslaget har därför inte ekonomiska konsekvenser för staten.

Förslaget om försöksverksamhet med undantag från kraven på legitimation och behörighet

I promemorian föreslås att regeringen, med undantag från skollagens bestämmelser om legitimation och behörighet, ska få meddela föreskrifter om försöksverksamhet. Försöksverksamheten ska få avse personer som för högst två år anställs för att bedriva viss undervisning som lärare i skolväsendet under förutsättning att de har ämneskunskaper som motsvarar de kunskaper som krävs för en behörighetsgivande examen och genomgår en kompletterande pedagogisk utbildning för att uppnå en sådan examen (avsnitt 3). Förslaget medför inga ekonomiska konsekvenser för staten.

Förslaget om registerkontroll

Förslaget om att den obligatoriska registerkontrollen ska utvidgas till att omfatta gymnasie- och gymnasiesärskolan (avsnitt 4) innebär merkostnader för Rikspolisstyrelsen, som är den myndighet som lämnar ut registerutdrag. Förslaget bedöms leda till en ökning av antalet registerutdrag som begärs ut med cirka 39 000 utdrag per år. Denna bedömning grundas på följande uppgifter och antaganden.

Enligt statistik från Statens skolverk för läsåret 2012/13 bestod den pedagogiska personalen inklusive skolledare, studie- och yrkesvägledare och tjänstlediga inom gymnasieskolan av 38 100 personer. Av dessa var drygt 35 000 personer tjänstgörande lärare. Antalet tjänstgörande lärare i gymnasiesärskolan uppgick samma läsår till drygt 2 900 personer. Under förutsättning att andelen tjänstledig pedagogisk personal är lika hög i gymnasiesärskolan som i gymnasieskolan och att förhållandet mellan antalet skolledare och studie- och yrkesvägledare å ena sidan och antalet övrig personal å andra sidan är detsamma i de båda skolformerna kan man anta att den pedagogiska personalen i gymnasiesärskolan består av drygt 3 000 personer. Utöver den pedagogiska personalen finns ett litet antal personer inom gymnasieskolan och gymnasiesärskolan som tillhör

kategorin övrig personal. Sammanlagt kan den pedagogiska personalen och den övriga personalen antas bestå av maximalt 43 000 personer.

Enligt statistik från Rikspolisstyrelsen lämnade myndigheten 2013 ut 212 339 utdrag av den typ som är avsedd för skolområdet. Den pedagogiska personalen inklusive skolledare i förskoleklassen, grundskolan och specialskolan uppgick läsåret 2012/13 till totalt cirka 110 000 personer. Den pedagogiska personalen i grundsärskolan uppgick till knappt 5 000 personer. Enligt Skolverkets statistik för förskolan för 2013 uppgick antalet anställda som arbetar med barn till drygt 101 000 och antalet förskolechefer till knappt 6 000. Samma år uppgick antalet anställda i fritidshemmet (exklusive personer som arbetar integrerat i fritidshem, förskoleklass och grundskola) till cirka 15 000. Det totala antalet personer som omfattades av skollagens bestämmelser om registerkontroll det aktuella året kan därmed uppskattas till cirka 237 000 exklusive icke pedagogisk personal och sådana personer som var verksamma i förskola, skola eller fritidshem utan att vara anställda där. Antalet registerutdrag per person blir då 0,9. Mot denna bakgrund kan antalet registerutdrag till följd av en utvidgning av registerkontrollen till gymnasieskolan och gymnasiesärskolan uppskattas till cirka 39 000 utdrag årligen.

Rikspolisstyrelsen redovisar att den totala kostnaden för varje registerutdrag, inklusive porto för utsändande, hittills har uppgått till närmare 20 kronor. Det ökade antal registerutdrag som förslaget medför innebär alltså ökade kostnader för Rikspolisstyrelsen om cirka 800 000 kronor per år. Den ökade kostnaden för Rikspolisstyrelsen bör finansieras genom överföring av medel till myndigheten från utgiftsområde 16, Utbildning och universitetsforskning.

Förslaget om beslut att inte flytta upp en elev till närmast högre årskurs

I promemorian föreslås att en rektors beslut att inte flytta upp en elev till närmast högre årskurs ska kunna överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd (avsnitt 5). I dag är det möjligt att överklaga beslut om skolpliktens förlängning och om skolpliktens upphörande. Sedan 2004 har endast tre ärenden hos överklagandenämnden rört skolpliktens förlängning. Antalet ärenden om skolpliktens upphörande uppgick 2001–2011 till 17 stycken. Med hänsyn till att beslut att inte flytta upp en elev till närmast högre årskurs fattas efter en bredare och mer allsidig prövning än beslut om skolpliktens förlängning kan möjligheten att överklaga dem förväntas utnyttjas i något högre grad än möjligheten att överklaga beslut om skolpliktens förlängning. Det framstår dock som ett rimligt antagande att även beslut av detta slag kommer att överklagas endast i enstaka fall. Därför görs bedömningen att inga ytterligare medel behöver tillföras Statens skolinspektion för verksamheten vid överklagandenämnden.

Förslaget om tilläggsbelopp

Förslaget om tilläggsbelopp (avsnitt 6) handlar om de bidrag som barns och elevers hemkommuner lämnar till enskilda huvudmän. Förslaget medför inga ekonomiska konsekvenser för staten.

Förslaget om följdändring i skollagen

I avsnitt 7 föreslås att en kvarvarande hänvisning i skollagen (2010:800) till specialutformade program i gymnasiesärskolan tas bort. Ändringen medför inga ekonomiska konsekvenser för staten.

Konsekvenser för kommunerna

Förslaget om lokaler och inslag vid skolavslutningar och andra högtider

Det är frivilligt för de kommunala huvudmännen att fira skolavslutningar eller högtider i kyrkor eller andra lokaler. Förslaget om att det ska finnas ett visst utrymme för konfessionella inslag i utbildning med offentlig huvudman (avsnitt 2) har därför inte ekonomiska konsekvenser för kommunerna.

Förslaget om försöksverksamhet med undantag från kraven på legitimation och behörighet

I avsnitt 3 föreslås att regeringen ska få meddela föreskrifter om försöksverksamhet med undantag från kraven på legitimation och behörighet. Sådana föreskrifter skulle innebära en lättnad för de kommunala huvudmännen, eftersom de skulle öppna upp för möjligheten att få anställa personer som har de ämneskunskaper som krävs för en behörighetsgivande examen, men som saknar övriga delar av lärarutbildningen, för att bedriva undervisning som lärare i skolväsendet under högst två år. Förslaget bedöms inte medföra några negativa ekonomiska konsekvenser för kommunerna.

Förslaget om registerkontroll

Förslaget om att registerkontroll ska ske inför anställning m.m. inom gymnasieskolan och gymnasiesärskolan (avsnitt 4) innebär att det är den enskilde som ska vara skyldig att lämna in ett registerutdrag till arbetsgivaren. Förslaget bedöms därför inte innebära några ökade kostnader för kommunerna. Ur de kommunala huvudmännens synvinkel kan det snarare ses som att ytterligare ett underlag tillförs i samband med anställningsförfarandet.

Förslaget om beslut att inte flytta upp en elev till närmast högre årskurs

Beslut om att elever inte ska flyttas upp till nästa årskurs fattas redan i dag. Det får förutsättas att besluten redan nu utformas på ett sådant sätt att skälen för utgången framgår. Några förändringar föreslås inte när det gäller de förutsättningar som ska vara uppfyllda för att beslut att neka uppflyttning ska få fattas. Att eleven ska höras innan beslut fattas anges

visserligen inte i dagens bestämmelser, men följer av skollagens bestämmelse om att barns inställning ska klarläggas så långt det är möjligt (1 kap. 10 § andra stycket). Att besluten föreslås bli överklagbara innebär att rektorn måste underrätta vårdnadshavarna om hur man överklagar dem. I de fall där besluten överklagas måste rektorn också pröva om överklagandet kommit in i rätt tid och, om så är fallet, överlämna överklagandet och övriga handlingar i ärendet till Skolväsendets överklagandenämnd. Det kan vidare bli aktuellt för rektorn att yttra sig över vad som anförts i överklagandet. Ökningen av det administrativa arbetet till följd av den nya överklagandemöjligheten bedöms dock vara försumbar och kan inte förväntas leda till ökade kostnader för kommunerna.

Förslaget om att rektorns beslut att neka uppflyttning ska gälla för hela det kommande läsåret innebär ett förtydligande av regelverket. Förslaget bedöms inte utgöra något utvidgat åtagande för kommunerna och det bedöms heller inte medföra några ökade kostnader för dem.

Förslaget om tilläggsbelopp

I avsnitt 6 föreslås förändringar i bestämmelserna om tilläggsbelopp. Enligt förslagen ska det anges i skollagen att tilläggsbeloppet ska vara individuellt utformat utifrån barnets eller elevens behov. Vidare ska syftet med tilläggsbelopp anges i lagen. I skolförordningen (2011:185) och gymnasieförordningen (2010:2039) ska det anges att med tilläggsbelopp avses, utöver ersättning för extraordinära stödåtgärder som inte har anknytning till den vanliga undervisningen, också ersättning för sådana extraordinära stödåtgärder som riktas till barn och elever med stora inlärningssvårigheter. Samtliga förslag innebär att den ansats som finns i förarbetena till dagens bestämmelser om tilläggsbelopp tydligare kommer till uttryck i författningstexten. Därutöver innebär ändringarna en kodifiering av praxis.

För att tilläggsbelopp ska kunna lämnas krävs att åtgärderna går utöver vad som ingår i grundbeloppet. Det ska t.ex. inte vara möjligt att tillgodose elevens behov genom insatsen särskild undervisningsgrupp. De extraordinära stödåtgärder för barn och elever med stora inlärningssvårigheter som avses i förslagen till ändringar i skol- respektive gymnasieförordningen kan handla om en extra lärar- eller specialpedagogresurs för elever som har behov av sådana insatser kontinuerligt under skoldagen. Situationer som omfattas av förordningsändringarna torde förekomma mycket sällan. Det grundläggande kravet för att tilläggsbelopp ska lämnas – att barnet eller eleven har ett omfattande behov av särskilt stöd – är högt ställt. Elever har samma rätt till särskilt stöd vid en fristående som vid en kommunal skola. En fristående skola ska kunna ge stöd åt flertalet elever inom ramen för sina normala resurser. I de flesta fall där behovet av särskilt stöd är förknippat med en undervisningssituation torde stödbehovet kunna tillgodoses genom en särskild undervisningsgrupp eller andra åtgärder som ska täckas av grundbeloppet. Det ankommer dessutom på huvudmannen att visa att

stöd i sådan form inte är tillräckligt och att förutsättningarna för att tilläggsbelopp ska lämnas är uppfyllda. Antalet fall där tilläggsbelopp ska lämnas enligt de föreslagna bestämmelserna, men där en enskild huvudman i dag skulle nekas tilläggsbelopp för samma elev, får därför antas vara mycket litet. Det handlar dessutom om situationer där extra resurser skulle krävas om eleven skulle välja att gå i hemkommunens skola. Konsekvenserna av förslagen bör därför bli obetydliga i kostnadshänseende för kommunerna.

Förslaget om följdändring i skollagen

I avsnitt 7 föreslås att en kvarvarande hänvisning i skollagen till specialutformade program i gymnasiesärskolan tas bort. Ändringen medför inga ekonomiska konsekvenser för kommunerna.

9.2 Konsekvenser för den kommunala självstyrelsen

Förslaget om lokaler och inslag vid skolavslutningar och andra högtider

Som nämnts i avsnitt 9.1 kommer det att vara frivilligt för de kommunala huvudmännen att använda sig av det utrymme för konfessionella inslag i utbildningen som föreslås i avsnitt 2. Förslaget bedöms därför inte få några konsekvenser för den kommunala självstyrelsen.

Förslaget om försöksverksamhet med undantag från kraven på legitimation och behörighet

Förslaget om att regeringen ska få meddela föreskrifter om försöksverksamhet med undantag från kraven på legitimation och behörighet bedöms inte leda till några negativa konsekvenser för kommunala huvudmän. Som nämnts i avsnitt 9.1 skulle sådana föreskrifter som regeringen föreslås få möjlighet att meddela i stället innebära en lättnad genom att de skulle öppna upp för möjligheten att få anställa personer som har ämneskunskaper som motsvarar de ämneskunskaper som krävs för en behörighetsgivande examen, men som saknar övriga delar av lärarutbildningen, för att bedriva undervisning som lärare i skolväsendet under högst två år. Förslaget medför med andra ord ingen begränsning av den kommunala självstyrelsen.

Förslaget om registerkontroll

Förslaget i avsnitt 4 om att registerkontroll ska ske inför anställning m.m. inom gymnasieskolan och gymnasiesärskolan innebär att kommunerna, i egenskap av huvudmän för de aktuella skolformerna, inte får anställa den som inte lämnat in ett registerutdrag. Kravet på att en registerkontroll ska ske utgör visserligen ett nytt åläggande för kommunerna. Som nämnts i avsnitt 9.1 bedöms det dock inte innebära några ökade kostnader för dem, utan kan snarast ses som att ytterligare ett underlag tillförs i samband med anställningsförfarandet. Med hänsyn till intresset av att skydda barn från övergrepp och kränkningar får den

utvidgning av kommunernas skyldigheter som det utökade kravet på registerkontroll innebär anses vara proportionell i förhållandet till syftet med densamma.

Förslaget om beslut att inte flytta upp en elev till närmast högre årskurs

I promemorian föreslås att beslut att inte flytta upp en elev till närmast högre årskurs ska bli överklagbara och att ett beslut att neka uppflyttning ska gälla under hela det läsår som följer. Att besluten blir överklagbara leder till en viss ökning av det administrativa arbetet. Ökningen bedöms dock vara försumbar. Förslaget motiveras av att beslut att inte flytta upp en elev i praktiken ofta leder till förlängd skolplikt för eleven. Ett beslut som har så ingripande följder bör, av rättssäkerhetsskäl, vara överklagbart. Att besluten ska gälla under hela det kommande läsåret innebär ett förtydligande av dagens regelverk. I den mån förändringarna kan anses utgöra inskränkningar av den kommunala självstyrelsen bedöms de därför inte gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till de ändamål som har föranlett dem.

Förslaget om tilläggsbelopp

De föreslagna förändringarna i bestämmelserna om tilläggsbelopp (avsnitt 6) innebär, som ovan nämnts, en mycket begränsad utvidgning av kommunernas skyldighet att lämna tilläggsbelopp. Med hänsyn till intresset av att säkerställa att elever i verksamheter med enskild huvudman ska kunna få det särskilda stöd de har rätt till också när stödet är förknippat med en undervisningssituation får den inskränkning i den kommunala självstyrelsen som utvidgningen innebär anses vara proportionell i förhållande till syftet med utvidgningen.

Förslaget om följdändring i skollagen

I avsnitt 7 föreslås att en kvarvarande hänvisning i skollagen till specialutformade program i gymnasiesärskolan tas bort. Ändringen medför inga konsekvenser för den kommunala självstyrelsen.

9.3 Konsekvenser för enskilda huvudmän

De enskilda huvudmän som berörs av förslagen i promemorian är de företag, föreningar och andra juridiska och fysiska personer som är huvudmän för förskola, förskoleklass, grundskola, grundsärskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola eller fritidshem. Läsåret 2012/13 var antalet skolenheter vid vilka en enskild huvudman bedrev utbildning i förskoleklassen 555 stycken. Antalet skolenheter vid vilka en enskild huvudman bedrev utbildning i grundskolan, grundsärskolan, gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan var 782, 37, 482 respektive 38 stycken. Under 2012 fanns det 2 724 fristående förskoleenheter. Samma år fanns det 697 fritidshem med enskild huvudman. Enligt Friskolekommitténs betänkande Friskolorna i samhället uppgick antalet enskilda huvudmän som anordnade grundskoleutbildning till 627 läsåret 2011/12. Av dessa

drev 89 procent endast en skola. Antalet enskilda huvudmän som anordnade gymnasieutbildning uppgick till 263 stycken, varav 79 procent bara drev en skola (SOU 2013:56 s. 391). Motsvarande uppgift avseende förskoleklass, förskola och fritidshem saknas.

Förslaget om lokaler och inslag vid skolaavslutningar och andra högtider

I avsnitt 2 föreslås att det ska finnas ett visst utrymme för konfessionella inslag i utbildning med offentlig huvudman. Förslaget berör inte enskilda huvudmän och har således inga konsekvenser för dessa.

Förslaget om försöksverksamhet med undantag från kraven på legitimation och behörighet

Förslaget om att regeringen ska få meddela föreskrifter om försöksverksamhet med undantag från kraven på legitimation och behörighet bedöms inte leda till några negativa ekonomiska konsekvenser för enskilda huvudmän. På motsvarande sätt som för kommunala huvudmän får det anses innebära en lättnad jämfört med dagens regelverk (se avsnitt 9.1 och 9.2).

Förslaget om registerkontroll

Förslaget om att registerkontroll ska ske inför anställning m.m. inom gymnasieskolan och gymnasiesärskolan innebär en utökad skyldighet för enskilda huvudmän. På motsvarande sätt som när det gäller kommunala huvudmän bedöms förslaget dock inte innebära några ökade kostnader för de enskilda huvudmännen, eftersom det är den som erbjuds anställning etc. som måste begära ut registerutdraget från Rikspolisstyrelsen och lämna in det till arbetsgivaren. Ur arbetsgivarens synvinkel kan det snarast ses som att ytterligare ett underlag tillförs i samband med anställningsförfarandet. Förslaget bedöms inte heller i övrigt ha några särskilda konsekvenser för enskilda huvudmän.

Förslaget om beslut att inte flytta upp en elev till närmaste högre årskurs

På motsvarande sätt som när det gäller kommunerna görs bedömningen att förslaget om att beslut att inte flytta upp en elev till närmast högre årskurs ska vara överklagbara endast kommer att leda till en försumbar ökning av det administrativa arbetet vid skolorna. Det kan därmed inte förväntas leda till ökade kostnader för de enskilda huvudmännen. Inte heller i övrigt bedöms förslagen i avsnitt 5 medföra några ökade kostnader för de enskilda huvudmännen (jfr avsnitt 9.1).

Förslaget om tilläggsbelopp

Som nämnts i avsnitt 9.1 och 9.2 innebär förslaget om tilläggsbelopp en mycket begränsad utvidgning av kommunernas skyldighet att lämna tilläggsbelopp. Förslaget kan därmed antas leda till vissa positiva ekonomiska konsekvenser för enstaka enskilda huvudmän. I övrigt

bedöms förslagen inte ha några särskilda konsekvenser för enskilda huvudmän.

Förslaget om följdändring i skollagen

I avsnitt 7 föreslås att en kvarvarande hänvisning i skollagen till specialutformade program i gymnasiesärskolan tas bort. Ändringen medför inga konsekvenser för enskilda huvudmän.

9.4 Konsekvenser för barn och elever

Förslaget om lokaler och inslag vid skolavslutningar och andra högtider

Ett kriterium för att konfessionella inslag ska vara tillåtna i utbildning med offentlig huvudman är att det ska handla om enstaka inslag. Det ska vara möjligt för barn och elever att avstå från att delta i aktiviteter där konfessionella inslag förekommer. Förslaget bedöms därför inte ha några negativa konsekvenser för barn och elever.

Förslaget om försöksverksamhet med undantag från kraven på legitimation och behörighet

I avsnitt 3 föreslås att regeringen, med undantag från skollagens bestämmelser om legitimation och behörighet, ska få meddela föreskrifter om försöksverksamhet. Försöksverksamheten ska få avse personer som för högst två år anställs för att bedriva viss undervisning som lärare i skolväsendet under förutsättning att de har ämneskunskaper som motsvarar de ämneskunskaper som krävs för en behörighetsgivande examen och att de genomför en kompletterande pedagogisk utbildning för att uppnå en sådan examen. Förslaget bedöms inte ha några negativa konsekvenser för elever. En huvudman ska anställa legitimerade lärare med utbildning för de ämnen där de ska bedriva undervisning. Det råder i dagsläget en stor brist på behöriga lärare i vissa ämnen, varför detta inte alltid är möjligt. Enligt nuvarande reglering får en huvudman, när en legitimerad lärare inte finns att tillgå, anställa en lärare utan legitimation för högst ett år i sänder. En sådan lärare kan även sakna de ämneskunskaper som krävs för att vara behörig att undervisa. Det föreslagna bemyndigandet gör det möjligt att meddela föreskrifter som innebär att barn och elever kan få undervisning av lärare som går en kompletterande utbildning men som har de ämneskunskaper som krävs för undervisningen. Så snart lärarna har fått en lärarexamen har de möjlighet att få legitimation för yrket. Förslaget bedöms därför kunna ha vissa positiva konsekvenser för elever.

Förslaget om registerkontroll

Förslaget om att registerkontroll ska ske inför anställning m.m. inom gymnasieskolan och gymnasiesärskolan har utformats med utgångspunkt i principen om barnets bästa. Förslaget bedöms öka barns skydd mot att utsättas för övergrepp eller kränkningar från personer som arbetar eller på annat sätt är verksamma i de verksamheter som omfattas av förslaget.

Förslaget om beslut att inte flytta upp en elev till närmast högre årskurs

Förslaget om att beslut att inte flytta en elev till högre årskurs ska vara möjliga att överklaga hos Skolväsendets överklagandenämnd bedöms ha positiva konsekvenser för eleverna. Förslaget innebär nämligen en viss förstärkning av elevers rättssäkerhet genom att den prövning som då genomförs blir bredare och mer allsidig än den prövning som i dag görs av beslut om att förlänga en elevs skolplikt.

Beslut om att neka en elev uppflyttning ska grundas på vad som är bäst för eleven. Att det tydliggörs att ett sådant beslut gäller under hela det läsår som följer närmast efter beslutet bedöms ha positiva konsekvenser för eleverna.

Förslaget om tilläggsbelopp

Förslaget om tilläggsbelopp rör de bidrag som barns och elevers hemkommuner ska lämna till enskilda huvudmän. Som nämnts i avsnitt 9.3 bedöms förslagen få vissa positiva ekonomiska konsekvenser för enskilda enskilda huvudmän. I dessa fall leder förslagen till förbättrade förutsättningar att ge barn och elever det särskilda stöd de har rätt till. Förslagen bedöms därför ha positiva konsekvenser för barn och elever.

Förslaget om följdändring i skollagen

I avsnitt 7 föreslås att en kvarvarande hänvisning i skollagen till specialutformade program i gymnasiesärskolan tas bort. Ändringen bedöms inte ha några konsekvenser för barn och elever.

9.5 Konsekvenser för den personliga integriteten

Endast det förslag som rör registerkontroll avser frågor som har samband med den personliga integriteten. Förslaget om att den som erbjuds en anställning m.m. inom gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska vara skyldig att lämna in ett utdrag ur belastningsregistret innebär ett visst intrång i den personliga integriteten. Syftet med intrånget är att öka barns skydd mot att utsättas för övergrepp eller kränkningar. Intrånget bedöms stå i proportion till det syfte som eftersträvas (se vidare avsnitt 4.2).

9.6 Konsekvenser för jämställdhet och integration

Förslagen bedöms inte ha några konsekvenser vare sig för jämställdheten mellan kvinnor och män eller för möjligheterna att nå de integrationspolitiska målen, eftersom de förändringar i regelverket som föreslås ska gälla på samma sätt i förhållande till alla barn och elever, oavsett kön och bakgrund.

9.7 Sveriges medlemskap i Europeiska unionen

Förslagen får inga konsekvenser i förhållande till EU:s regelverk.

10 Författningskommentarer

10.1 Förslaget till lag om ändring i skollagen (2010:800)

1 kap.

6 § Utbildningen vid en skolenhet eller förskoleenhet med offentlig huvudman ska vara icke-konfessionell.

Trots första stycket får det i annan utbildning än undervisning förekomma enstaka konfessionella inslag som syftar till att överföra och utveckla traditioner som är en del av samhällets kulturarv. Deltagandet i sådana delar av utbildningen som innehåller konfessionella inslag ska vara frivilligt.

Paragrafens första stycke innehåller huvudregeln att utbildningen vid en skolenhet eller förskoleenhet med offentlig huvudman ska vara icke-konfessionell.

Andra stycket, som är nytt, innehåller ett undantag från denna regel. Av detta stycke framgår att det i annan utbildning än undervisning får förekomma konfessionella inslag. Vad som avses med utbildning och undervisning definieras i 3 §. Termins- och läsårsavslutningar är exempel på utbildning som inte utgör undervisning. Även samlingar i anslutning till advent och andra högtider kan vara utbildning som inte utgör undervisning. För att konfessionella inslag ska vara tillåtna i sådan utbildning hos offentlig huvudman krävs vidare att det rör sig om enstaka inslag. Detta innebär dels att konfessionella inslag endast får förekomma en eller ett par gånger varje termin, dels att de endast får utgöra en begränsad del av den aktivitet i vilken de ingår. Därutöver krävs att syftet med inslagen är att överföra och utveckla traditioner som är en del av samhällets kulturarv. Det handlar således om enstaka konfessionella inslag med koppling till traditioner. Exempel på inslag som kan täckas av regleringen är att sjunga psalmer eller andra sånger och musikstycken som är kopplade till den aktuella högtiden även om dessa har ett konfessionellt innehåll. Det kan också innebära att en präst eller andra med motsvarande roll medverkar i högtiden och utför handlingar som måste betraktas som konfessionella. Däremot bör det inte få förekomma att barn eller elever känner sig tvingade att delta aktivt i inslag med konfessionell prägel. De bör t.ex. inte uppmanas eller förutsättas aktivt delta i bön. Trosbekännelse bör inte heller förekomma.

Barn och elever ska ha möjlighet att avstå från att delta, dvs. deltagandet ska vara frivilligt, i sådana delar av utbildningen där det förekommer konfessionella inslag. Möjligheten att avstå ska avse såväl de konfessionella inslagen som den aktivitet, t.ex. en skolavslutning, där de förekommer.

Undantaget från förbudet mot konfessionella inslag är religionsneutralt. Möjligheten att låta utbildningen innehålla enstaka konfessionella inslag

gäller alltså även inslag som är kopplade till någon annan religion än kristendomen.

Paragrafen behandlas i avsnitt 2.

2 kap.

22 a § Regeringen får, med undantag från kraven på legitimation och behörighet i 13 §, meddela föreskrifter om försöksverksamhet som avser personer som

- 1. anställs för högst två år för att bedriva viss undervisning som lärare i skolväsendet,*
- 2. har ämneskunskaper som motsvarar de ämneskunskaper som krävs för en behörighetsgivande examen, och*
- 3. genomför kompletterande pedagogisk utbildning för att uppnå en behörighetsgivande examen.*

Paragrafen, som är ny, innehåller ett bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter om försöksverksamhet.

Bemyndigandet gör det möjligt för regeringen att meddela föreskrifter om försöksverksamhet med undantag från kraven på legitimation och behörighet. Försöksverksamheten får avse personer som för högst två år anställs för att bedriva viss undervisning som lärare i skolväsendet, under förutsättning att de har ämneskunskaper som motsvarar de som krävs för en behörighetsgivande examen och dessutom genomför en kompletterande pedagogisk utbildning för att uppnå en sådan examen. Genom sådana föreskrifter kan regeringen följaktligen göra det möjligt för såväl offentliga som enskilda huvudmän att anställa personer som uppfyller de aktuella kraven för att låta dem bedriva undervisning som lärare i skolväsendet under högst två år, trots att de inte uppfyller legitimations- och behörighetskraven.

Paragrafen behandlas i avsnitt 3.

31 § Den som erbjuds en anställning inom förskolan, förskoleklassen, fritidshemmet, grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, *gymnasieskolan och gymnasiesärskolan* samt inom annan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. ska till den som erbjuder anställningen lämna ett utdrag ur det register som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister. Utdraget ska vara högst ett år gammalt. Den som inte har lämnat registerutdrag får inte anställas. Regeringen meddelar föreskrifter om innehållet i registerutdraget.

Registerutdrag som avses i första stycket ska lämnas även av den som

1. erbjuds eller tilldelas arbete inom sådan verksamhet som avses i första stycket under omständigheter liknande dem som förekommer i ett anställningsförhållande inom verksamheten, om det sker genom uppdrag, anställning hos någon som ingått avtal med den som bedriver verksamheten eller anställning inom annan kommunal verksamhet,
2. under utbildning till en lärar- eller förskollärary examen enligt högskolelagen (1992:1434) eller yrkesutbildning inom kommunal vuxenutbildning tilldelas plats för verksamhetsförlagd del av utbildningen inom sådan verksamhet som avses i första stycket, eller
3. genom deltagande i ett arbetsmarknadspolitiskt program tilldelas plats för arbetspraktik eller annan programinsats inom sådan verksamhet som avses i första stycket.

Registerutdraget ska i de fall som avses i andra stycket lämnas till den inom verksamheten som beslutar om att anlita eller ta emot någon på ett sådant sätt som avses där. Den som inte har lämnat ett sådant registerutdrag får inte anlitas eller tas emot i verksamheten.

Paragrafen innehåller bestämmelser om skyldighet att lämna utdrag ur belastningsregistret.

Ändringen i *första stycket* innebär att skyldigheten att lämna registerutdrag utvidgas till att omfatta även den som erbjuds en anställning inom gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan. I andra stycket anges ytterligare kategorier som omfattas av skyldigheten att lämna registerutdrag under förutsättning att de erbjuds eller tilldelas arbete, plats för verksamhetsförlagd del av utbildning eller plats för arbetspraktik eller annan programinsats inom sådan verksamhet som avses i första stycket. Ändringen i första stycket innebär därmed att de personkategorier som avses i andra stycket omfattas av skyldigheten att lämna registerutdrag även när de erbjuds eller tilldelas arbete eller plats inom gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan.

Paragrafen behandlas i avsnitt 4.

7 kap.

11 a § Vid slutet av ett läsår ska varje elev i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan flyttas till närmast högre årskurs, om inte något annat beslutas med stöd av 11 b–11 d §§.

Paragrafen är ny. I paragrafen anges som huvudregel att elever i de obligatoriska skolformerna, dvs. grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan, ska flyttas till närmast högre årskurs vid slutet av läsåret.

En i sak motsvarande bestämmelse finns för närvarande i 4 kap. 4 § skolförordningen (2011:185).

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.

11 b § Rektorn får besluta att en elev som avses i 11a § inte ska flyttas till närmast högre årskurs, om detta med hänsyn till elevens utveckling och personliga förhållanden i övrigt är lämpligast för eleven. Innan rektorn fattar beslut i en sådan fråga ska eleven och elevens vårdnadshavare få tillfälle att yttra sig. Ett beslut att en elev inte ska flyttas till närmast högre årskurs ska gälla för det läsår som följer närmast efter beslutet. Beslutet ska gälla även om eleven byter till en annan skolenhet.

Rektorn får inte uppdra åt någon annan att fatta beslut enligt första stycket.

Paragrafen är ny och innehåller ett undantag från huvudregeln i 11 a §.

Bestämmelserna i *första stycket första och andra meningarna* anger förutsättningarna för att rektorn ska få besluta att en elev inte ska flyttas

till närmast högre årskurs i enlighet med vad som följer av huvudregeln i 11 a §. Bestämmelserna motsvarar i princip de bestämmelser som för närvarande finns i 4 kap. 5 § första stycket skolförordningen. För att betona barnrättsperspektivet har det förtydligats att inte bara vårdnadshavaren, utan även eleven själv ska få tillfälle att yttra sig innan rektorn fattar beslut.

Bestämmelsen i *första stycket tredje meningen* saknar motsvarighet i skolförordningen. Av bestämmelsen framgår att ett beslut att en elev inte ska flyttas till närmast högre årskurs ska gälla under hela det läsår som följer närmast efter beslutet. Om en rektor har beslutat att en elev inte ska flyttas till närmast högre årskurs med stöd av bestämmelsen i första stycket första meningen kan eleven alltså inte flyttas upp förrän han eller hon gått om årskursen. I *första stycket fjärde meningen* finns en bestämmelse som klargör att detta gäller även om eleven byter skolenhet. Det saknar betydelse om den nya skolenheten har samma huvudman som den gamla eller om skolenheterna har olika huvudmän.

Bestämmelsen i *andra stycket* innebär att befogenheten att fatta ett sådant beslut som avses i första stycket inte kan delegeras. Bestämmelsen motsvarar den bestämmelse som för närvarande finns i 4 kap. 5 § andra stycket skolförordningen.

Av den ändring som föreslås i 28 kap. 16 § första stycket framgår att sådana beslut som avses i förevarande paragraf är överklagbara.

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.

11 c § Rektorn får på begäran av en elevs vårdnadshavare besluta att en elev som avses i 11 a § får gå om en årskurs.

Paragrafen är ny och innehåller ett undantag från huvudregeln i 11 a §.

Bestämmelsen motsvarar den bestämmelse som för närvarande finns i 4 kap. 6 § skolförordningen.

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.

11 d § Rektorn får under eller vid slutet av ett läsår besluta att en elev i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan eller sameskolan ska flyttas till en högre årskurs än den eleven redan tillhör eller normalt ska flyttas till enligt 11 a §, om eleven har goda förutsättningar att delta i utbildningen i den högre årskursen och elevens vårdnadshavare medger det.

Paragrafen är ny och reglerar när rektor får besluta att en elev ska flyttas till en högre årskurs än den som eleven redan tillhör eller, vid slutet av ett läsår, normalt ska flyttas till. Paragrafen innehåller således i sistnämnda avseende ett undantag från huvudregeln i 11 a §. Bestämmelsen motsvarar den bestämmelse som för närvarande finns i 4 kap. 7 §

skolförordningen. Det förtydligas dock att uppflyttning med stöd av bestämmelsen kan ske såväl i slutet av ett läsår, som tidigare under läsåret.

Uppflyttning med stöd av paragrafen får ske under förutsättning att vårdnadshavaren ger sitt godkännande till det och att eleven har goda förutsättningar att delta i utbildningen i den högre årskursen. Av den bestämmelse som föreslagits i 11 b § första stycket tredje meningen framgår dock att uppflyttning inte får ske under det läsår som följer närmast efter ett sådant beslut att inte flytta upp en elev som avses i den paragrafen.

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.

8 kap.

23 § Tilläggsbelopp ska lämnas för barn som har ett omfattande behov av särskilt stöd. *Tilläggsbeloppet ska vara individuellt utformat utifrån barnets behov och syfta till att målen för utbildningen ska nås.*

Hemkommunen är inte skyldig att betala tilläggsbelopp för ett barn i behov av särskilt stöd, om betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om när tilläggsbelopp ska lämnas för barn i förskolan.

Första stycket ändras på så sätt att det anges att tilläggsbeloppet ska vara individuellt utformat utifrån barnets behov och syfta till att målen för utbildningen nås. Ändringen innebär ett förtydligande av att en individuell bedömning ska göras av varje barns unika situation och behov. En individuell bedömning ska göras såväl när det gäller frågan om tilläggsbelopp ska lämnas som när det gäller tilläggsbeloppets storlek. Att tilläggsbeloppet ska syfta till att målen för utbildningen ska nås innebär att det inte är nödvändigt att ett barn har ett omfattande behov av stöd även utanför förskolan för att tilläggsbelopp ska kunna lämnas.

Ändringen motsvarar ändringarna i korresponderande bestämmelser för övriga skolformer (9 kap. 21 §, 10 kap. 39 m.fl.) med den skillnaden att det här anges att tilläggsbeloppet ska syfta till att målen för utbildningen nås i stället för att barnet ska få förutsättningar att nå målen för utbildningen. Skillnaden motiveras av att det inte finns mål i förskolan som innebär att verksamheten ansvarar för att varje barn ska inhämta vissa kunskaper. I stället finns mål som anger inriktningen på arbetet i verksamheten.

Paragrafen behandlas i avsnitt 6.

9 kap.

21 § Tilläggsbelopp ska lämnas för elever som har ett omfattande behov av särskilt stöd. *Tilläggsbeloppet ska vara individuellt utformat utifrån elevens behov och syfta till att eleven får förutsättningar att nå målen för utbildningen.*

Hemkommunen är inte skyldig att betala tilläggsbelopp för en elev i behov av särskilt stöd, om betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om när tilläggsbelopp ska lämnas för elever i förskoleklassen.

Första stycket ändras på så sätt att det anges att tilläggsbelopp som lämnas för elever som har ett omfattande behov av särskilt stöd ska vara individuellt utformat utifrån elevens behov och syfta till att eleven får förutsättningar att nå målen för utbildningen. Ändringen innebär ett förtydligande av att en individuell bedömning ska göras av varje elevs unika situation och behov. En individuell bedömning ska göras såväl när det gäller frågan om tilläggsbelopp ska lämnas som när det gäller tilläggsbeloppets storlek.

Att tilläggsbeloppet ska syfta till att eleven får förutsättningar att nå målen för utbildningen innebär att det är tillräckligt att de aktuella åtgärderna krävs för att eleven ska kunna fullgöra sin skolgång. Det kan alltså handla om stöd som eleven behöver i undervisningssituationen. Därmed förtydligas att det inte är en förutsättning för tilläggsbelopp att eleven också har behov av omfattande stöd för sin dagliga livsföring.

Paragrafen behandlas i avsnitt 6.

10 kap.

39 § Tilläggsbelopp ska lämnas för elever som har ett omfattande behov av särskilt stöd eller ska erbjudas modersmålsundervisning. *Tilläggsbelopp för en elev i behov av särskilt stöd ska vara individuellt utformat utifrån elevens behov och syfta till att eleven får förutsättningar att nå målen för utbildningen.*

Hemkommunen är inte skyldig att betala tilläggsbelopp för en elev i behov av särskilt stöd, om betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om när tilläggsbelopp ska lämnas för elever i grundskolan.

Ändringen i *första stycket* motsvarar ändringen i 9 kap. 21 § första stycket.

Paragrafen behandlas i avsnitt 6.

11 kap.

38 § Tilläggsbelopp ska lämnas för elever som har ett omfattande behov av särskilt stöd eller ska erbjudas modersmålsundervisning. *Tilläggsbelopp för en elev i behov av särskilt stöd ska vara individuellt utformat utifrån elevens behov och syfta till att eleven får förutsättningar att nå målen för utbildningen.*

Hemkommunen är inte skyldig att betala tilläggsbelopp för en elev i behov av särskilt stöd, om betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om när tilläggsbelopp ska lämnas för elever i grundsärskolan.

Ändringen i *första stycket* motsvarar ändringen i 9 kap. 21 § första stycket.

Paragrafen behandlas i avsnitt 6.

14 kap.

17 § Tilläggsbelopp ska lämnas för elever som har ett omfattande behov av särskilt stöd. *Tilläggsbeloppet ska vara individuellt utformat utifrån elevens behov och syfta till att eleven får förutsättningar att nå målen för utbildningen.*

Hemkommunen är inte skyldig att betala tilläggsbelopp för en elev i behov av särskilt stöd, om betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om när tilläggsbelopp ska lämnas för elever i fritidshemmet.

Ändringen i *första stycket* motsvarar ändringen i 9 kap. 21 § första stycket.

Paragrafen behandlas i avsnitt 6.

16 kap.

54 § Tilläggsbelopp ska lämnas för elever som har ett omfattande behov av särskilt stöd eller ska erbjudas modersmålsundervisning. *Tilläggsbelopp för en elev i behov av särskilt stöd ska vara individuellt utformat utifrån elevens behov och syfta till att eleven får förutsättningar att nå målen för utbildningen.*

Hemkommunen är inte skyldig att betala tilläggsbelopp för en elev i behov av särskilt stöd, om betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om när tilläggsbelopp ska lämnas för elever på nationella program i gymnasieskolan.

Ändringen i *första stycket* motsvarar ändringen i 9 kap. 21 § första stycket.

Paragrafen behandlas i avsnitt 6.

17 kap.

34 § Tilläggsbelopp ska lämnas för elever som har ett omfattande behov av särskilt stöd eller ska erbjudas modersmålsundervisning. *Tilläggsbelopp för en elev i behov av särskilt stöd ska vara individuellt utformat utifrån elevens behov och syfta till att eleven får förutsättningar att nå målen för utbildningen.*

Hemkommunen är inte skyldig att betala tilläggsbelopp för en elev i behov av särskilt stöd, om betydande ekonomiska eller organisatoriska svårigheter uppstår för kommunen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om när tilläggsbelopp ska lämnas för elever på preparandutbildning.

Ändringen i *första stycket* motsvarar ändringen i 9 kap. 21 § första stycket.

Paragrafen behandlas i avsnitt 6.

19 kap.

47 § Tilläggsbelopp ska lämnas för elever som har ett omfattande behov av särskilt stöd eller som ska erbjudas modersmålsundervisning. *Tilläggsbelopp för en elev i behov av särskilt stöd ska vara individuellt utformat utifrån elevens behov och syfta till att eleven får förutsättningar att nå målen för utbildningen.*

Hemkommunen är dock inte skyldig att betala tilläggsbelopp för en elev som är i behov av särskilt stöd, om betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om när tilläggsbelopp ska lämnas för elever i gymnasiesärskolan.

Ändringen i *första stycket* motsvarar ändringen i 9 kap. 21 § första stycket.

Paragrafen behandlas i avsnitt 6.

21 kap.

4 § Utbildning på grundläggande nivå syftar till att ge vuxna kunskaper på en nivå som motsvarar den som utbildningen i grundsärskolan ska ge.

Utbildning på gymnasial nivå syftar till att ge vuxna kunskaper på en nivå som motsvarar den som utbildningen på nationella program i gymnasiesärskolan ska ge.

I paragrafen anges syftet med särskild utbildning för vuxna på grundläggande och gymnasial nivå.

Andra stycket ändras på så sätt att hänvisningen till specialutformade program i gymnasiesärskolan tas bort.

Paragrafen behandlas i avsnitt 7.

28 kap.

16 § Beslut av en rektor får överklagas *till* Skolväsendets överklagandenämnd i fråga om

1. åtgärdsprogram enligt 3 kap. 9 §,
2. särskilt stöd i en särskild undervisningsgrupp eller enskilt enligt 3 kap. 11 §,
3. anpassad studiegång enligt 3 kap. 12 §, *eller*
4. att inte flytta en elev till närmast högre årskurs enligt 7 kap. 11 b §.

Vid prövning av ett överklagande enligt första stycket 1 ska nämnden antingen fastställa eller upphäva det överklagade beslutet. Om det överklagade beslutet upphävs ska ärendet, om det behövs, visas åter till rektorn för ny prövning.

I paragrafen regleras vilka beslut av en rektor som får överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd.

Första stycket ändras på så sätt att det i en ny fjärde punkt läggs till en möjlighet att överklaga sådana beslut som avses i 7 kap. 11 b §, dvs. beslut av en rektor att en elev inte ska flyttas till närmast högre årskurs. Därutöver görs en mindre språklig ändring.

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 maj 2015 i fråga om 1 kap. 6 § och i övrigt den 1 juli 2015.

2. Bestämmelserna i 2 kap. 31 § i den nya lydelsen ska inte tillämpas på den som erbjuds eller tilldelas arbete inom gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan genom sådan anställning som avses i 2 kap. 31 § andra stycket 1 och som han eller hon hade redan före ikraftträdandet.

3. Bestämmelserna i 21 kap. 4 § i den nya lydelsen tillämpas första gången på utbildning som påbörjas efter ikraftträdandet.

4. För utbildning som påbörjas före ikraftträdandet gäller 21 kap. 4 § i den äldre lydelsen.

Enligt *punkt 1* träder lagen i kraft den 1 maj 2015 i fråga om 1 kap. 6 § och i övrigt den 1 juli 2015.

Av *punkt 2* framgår att 2 kap. 31 § i den nya lydelsen inte ska tillämpas på den som efter ikraftträdandet erbjuds eller tilldelas uppgifter genom en sådan anställning som avses i 2 kap. 31 § andra stycket 1 och som han eller hon hade redan före ikraftträdandet. I 2 kap. 31 § regleras skyldigheten att lämna utdrag ur belastningsregistret. Ändringarna i den paragrafen innebär att skyldigheten att lämna registerutdrag utvidgas till att omfatta ett antal personer som är verksamma i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Det handlar bl.a. om personer som erbjuds eller tilldelas arbete inom dessa skolformer under omständigheter liknande dem som förekommer i ett anställningsförhållande inom verksamheten, om det sker genom anställning hos någon som ingått avtal med den som bedriver verksamheten eller anställning inom annan kommunal verk-

samhet. Punkten tar sikte på personer som redan vid ikraftträdandet har en anställning av detta slag och som inom ramen för den anställningen, efter ikraftträdandet, erbjuds eller tilldelas arbete inom gymnasie- eller gymnasiesärskolan under omständigheter liknande dem som förekommer i ett anställningsförhållande inom verksamheten. Det kan t.ex. vara fråga om personer som är anställda i bemanningsföretag före ikraftträdandet och som därefter erbjuds arbete inom någon av de aktuella skolformerna. Det kan också handla om personal som tillhör en kommunal fastighetsförvaltning, men som erbjuds att utföra löpande vaktmästarsysslor vid en gymnasie- eller gymnasiesärskola.

Av *punkterna 3 och 4* följer att elever som påbörjat utbildning inom särskild utbildning för vuxna på gymnasial nivå som motsvarar ett specialutformat program i gymnasiesärskolan kan fullfölja sådan utbildning.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 8.

10.2 Förslaget till förordning om ändring i skolförordningen (2011:185)

14 kap.

8 § Med tilläggsbelopp enligt 8 kap. 23 §, 9 kap. 21 §, 10 kap. 39 §, 11 kap. 38 § och 14 kap. 17 § skollagen (2010:800) avses ersättning för assistenthjälp, anpassning av lokaler eller andra extraordinära stödåtgärder som inte har anknytning till den vanliga undervisningen. Med tilläggsbelopp avses också ersättning för *sådana extraordinära stödåtgärder som riktas till barn och elever med stora inlärningssvårigheter.*

Med tilläggsbelopp enligt 10 kap. 39 § och 11 kap. 38 § skollagen avses, utöver vad som anges i första stycket, ersättning för modersmålsundervisning för elever som ska ges sådan undervisning.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vad som avses med tilläggsbelopp i olika bestämmelser i skollagen om tilläggsbelopp för barn och elever i förskolan, förskoleklassen, grundskolan, grundsärskolan och fritidshemmet.

Av *första stycket första meningen* framgår att med tilläggsbelopp avses ersättning för assistenthjälp, anpassning av lokaler eller andra extraordinära stödåtgärder som inte har anknytning till den vanliga undervisningen. *Första stycket andra meningen* ändras på så vis att det anges att med tilläggsbelopp avses även ersättning för sådana extraordinära stödåtgärder som riktas till barn och elever med stora inlärningssvårigheter. Ändringen görs i avsikt att säkerställa att tilläggsbelopp kan lämnas för kostnader för åtgärder som riktar sig till elever med inlärningssvårigheter och som därför är förknippade med en undervisningssituation.

Det nya *andra stycket* motsvarar första stycket andra meningen i paragrafens nuvarande lydelse.

Paragrafen behandlas i avsnitt 6.

10.3 Förslaget till förordning om ändring i gymnasieförordningen (2010:2039)

13 kap.

7 § Med tilläggsbelopp enligt 16 kap. 54 §, 17 kap. 34 § och 19 kap. 47 § skollagen (2010:800) avses ersättning för assistenthjälp, anpassning av lokaler eller andra extraordinära stödåtgärder som inte har anknytning till den vanliga undervisningen. *Med tilläggsbelopp avses också ersättning för sådana extraordinära stödåtgärder som riktas till elever med stora inlärningssvårigheter och ersättning för modersmålsundervisning för elever som ska erbjudas sådan undervisning.*

Paragrafen innehåller bestämmelser om vad som avses med tilläggsbelopp i olika bestämmelser i skollagen om tilläggsbelopp för elever på gymnasieskolans nationella program, elever på preparandutbildning och elever i gymnasiesärskolan.

Ändringen motsvarar ändringen i 14 kap. 8 § skolförordningen.

Paragrafen behandlas i avsnitt 6.

Referenser

Svensk författningssamling (SFS)

- SFS 1974:152. Kungl. Maj:ts kungörelse om beslutad ny regeringsform.
 SFS 1994:1219. Lag om den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.
 SFS 1999:1134. Förordning om belastningsregister.
 SFS 2009:400. Offentlighets- och sekretesslag.
 SFS 2010:800. Skollag.
 SFS 2010:2039. Gymnasieförordning.
 SFS 2011:185. Skolförordning.
 SFS 2012:109. Lag om ändring i skollagen (2010:800).
 SFS 2012:402. Förordning om ändring i gymnasieförordningen (2010:2039).
 SFS 2013:249. Förordning om ändring i skolförordningen (2011:185).
 SFS 2013:823. Lag om ändring i skollagen (2010:800).
 SFS 2013:852. Lag om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn.

Statens skolverks författningssamling (SKOLFS)

- SKOLFS 1998:16. Förordning om läroplan för förskolan.
 SKOLFS 2010:37. Förordning om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet.

Propositioner

- Regeringens proposition 1979/80:2 med förslag till sekretesslag m.m.
 Regeringens proposition 1986/87: om ändring i sekretesslagen (1980:100).
 Regeringens proposition 1999/2000:123. Lämplighetsprövning av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg.
 Regeringens proposition 2007/08:28. Utvidgad registerkontroll inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg.
 Regeringens proposition 2008/09:171. Offentliga bidrag på lika villkor.
 Regeringens proposition 2009/10:165. Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet.
 Regeringens proposition 2012/13:194. Stärkt skydd för barn mot sexuella övergrepp.
 Regeringens proposition 2013/14:112. Villkor för fristående skolor m.m.

Statens offentliga utredningar (SOU) och Departementsserien (Ds)

- SOU 1998:69. Lämplighetsprövning av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg.
 SOU 2013:56. Friskolorna i samhället.
 Ds 2013:6. Utbildning för nyanlända elever. Mottagande och skolgång.

Högsta förvaltningsdomstolens årsbok (HFD)

HFD 2012 ref. 46.

Övrigt

Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter.

Statens skolverk, Mer om... Skol- och förskoleverksamhet i kyrkan eller annan religiös lokal, Juridisk vägledning 2012.

Statens skolverk, Beskrivande data 2012. Förskola, skola och vuxenutbildning, rapport nr 383, 2013.

Statens skolverk, Kommunernas resursfördelning till grundskolor, rapport nr 361, 2013.

